

Sport Extended

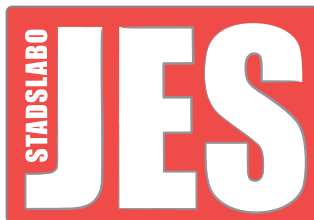
Aan de slag met de maatschappelijke meerwaarde van sport in steden

Over JES

JES, stadslabo voor kinderen en jongeren in Antwerpen, Brussel en Gent, is:

- de toonaangevende vormingsorganisatie voor en rond stedelijk jeugdwerk
- een no-nonsense productiehuis voor stedelijke jongerencultuur
- een organisatie voor vindplaatsgericht jeugdwerk in de stad
- een kansenscheppende organisatie voor opleiding en tewerkstelling van werkloze jongeren en jongvolwassenen
- een programmator van avontuurlijke vrije tijd op stadsmaat
- een deskundige partner rond grootstedelijk jeugdbeleid en jeugdbeleidsparticipatie
- een exploitant van jeugdinfrastructuur waaronder verblijfcentrum de Waterman in Brussel

... en nog zoveel meer: check www.jes.be voor een up-to-date overzicht.

www.jes.be

info@jes.be

JES stadslabo is te vinden op Facebook

D/2013/12.737/1

Foto's: JES-archief en Michaël De Lausnay

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Sport Extended

Aan de slag met de maatschappelijke meerwaarde van sport in steden

Vijf jaar geleden doken we met JES in de particuliere wereld van de stedelijke sportclubs. En of we nu gewerkt hebben met thaiboksers, urban dancers of jonge voetbaltrainers, steeds viel ons het enorme potentieel op dat we aantroffen in clubs die meestal onder de radar van de publieke aandacht opereren.

Dit is het doorleefde verslag van onze medewerkers. Hoe zouden ze een stedelijke sportclub typeren? Waar liggen de ontwikkelingsmogelijkheden? Hoe zijn ze te werk gegaan en wat hebben ze daaruit geleerd? En last but not least: als ze een kader voor de verenigingsondersteuning van stedelijke sportclubs mogen uittekenen, hoe ziet dat er dan uit?

Een publicatie van:

JES Stadslabo vzw
Werkhuizenstraat 3
1080 Brussel
www.jes.be

Inhoud

Waarom deze publicatie?	7
Deel 1: Een situatieschets	8
1. Opgroeien in de stad, met welk perspectief?	8
2. De maatschappelijke rol van sport	10
3. Een maatschappelijk kwetsbaar publiek met sportief talent en ambitie	12
4. Uitdagingen voor stedelijke sportclubs	14
5. JES en de proeftuin 'Sport in grootsteden'	16
5.1 Kort op de Bal en Brusselse voetbalclubs	17
5.2 Vecht & danssport in Antwerpen	18
6. De JES-sportclubs: een profielschets	20
6.1 De identiteit van onze sportclubs	20
6.2 De JES-sportclub tegen de achtergrond van een stedelijke sportproblematiek	21
Deel 2: Sociale verenigingsondersteuning, de JES-accenten	25
7. Competentiegericht en participatief	27
7.1 Cases	29
7.1.1 Jonge thaiboksers organiseren een clubweekend	29
7.1.2 'Kick It': dansambassadrices organiseren een evenement	32
7.1.3 Voetbalstages in het groen, met een Nederlandstalig accent	36
8. Vorming met een verlaagde drempel	43
8.1 Cases	44
8.1.1 Vorming op maat voor jonge voetbaltrainers	44
8.1.2 Hulpinitiator thaiboks	47
8.1.3 De cursus dansanimator	49
9. Netwerken versterken	51
9.1 Cases	52
9.1.1 Seminars als netwerkmomenten voor thaibokstrainers	52
9.1.2 Een platform voor dansvrijwilligers	54

9.1.3 Ouderwerking in een sportclub	56
9.1.4 Een samenwerkingsverband tussen Ritterklub Jette en het Huis van het Nederlands	59
9.1.5 De schepen luistert naar jonge dansers en thaiboksers	63
10. De verenigingsondersteuner	64
10.1 Een nieuw jobprofiel	64
10.2 Werken op de eerste, tweede en derde lijn	65
10.3 De verenigingsondersteuners over hun werk	67
10.4 Wanted. Verenigingsondersteuner Vechtsport	70
10.5 Een illustratie van een begeleidingstraject door een verenigingsondersteuner	72
11. Epiloog	74
12. Aanbevelingen.....	76

Deel 3: Wetenschappelijke opvolging van de proeftuin 'Sport in grootsteden' (VUB)	78
1. Inleiding.....	78
2. Dataverzameling	78
2.1 Centrale onderzoeksvragen.....	79
2.2 Situering van de projecten.....	80
2.2.1 Dansproject	80
2.2.2 Vechtsportproject	80
2.2.3 'Kort op de Bal'-project.....	80
3. Algemene principes met betrekking tot de projecten	81
4. Ervaringen van jongeren	83
4.1 Jongeren over de werkingen.....	83
4.2 Jongeren over de sportbegeleiders.....	84
5. Het opvolgen van sociale sportprojecten: een kritische reflectie.....	85

BRONNENLIJST.....	88
BIJLAGE: het competentiemodel van Kort op de Bal	89

Waarom deze publicatie?

In een laboratorium vinden proeven plaats. Proeven om te ontdekken, nieuwe dingen uit te proberen en te innoveren. JES is een stadslaboratorium waar sociale innovatie plaatsvindt¹. Italiaanse olijfolie in ons laboratorium onderzoeken, behoort niet tot ons DNA, ondanks de vraag die ons ooit via mail bereikt heeft. Experimenten in de stedelijke vrije tijd voor kinderen en jongeren horen daar wel in thuis. En laat sport nu net een aantrekkelijke omgeving zijn voor het diverse, stedelijke, en ook wel eens wat armere publiek.

Heeft sport daarmee haar missie bereikt? Wij denken van niet. We hebben in de praktijk onderzocht hoe we sportclubs konden versterken. We hebben geëxperimenteerd met taal binnen sportclubs. We hebben binnen deze sportclubs jongeren competentietrajecten laten lopen zodat zij zich konden engageren binnen hun club. Ze werden geresponsabiliseerd, maar ze kregen daarmee ook de kans om te participeren, en mee de richting van hun club te bepalen. We hebben nieuwe clubs opgericht. We hebben meisjes dansanimatorcursussen laten volgen. Met de federaties werden op maat gemaakte vormingsinitiatieven ontwikkeld. Acties werden ondernomen om ouders meer te betrekken op hun club. We hebben vijf jaar lang geëxperimenteerd, met veel vallen en opstaan. Proeftuinen in de (groot-)steden plakken als een label op ons lijf. Het is tijd om te oogsten en inzichten, praktijkervaringen, mislukkingen en succesverhalen te delen en te verspreiden. Dit is één van de vele producten.

We wensen voormalig minister Anciaux te bedanken om deze experimenteerruimte te creëren in het belang van de ontwikkeling en de participatie van kinderen en jongeren in en aan het stedelijk sportweefsel.

We wensen huidig minister Muyters te bedanken om de kersentuin de kans te geven zich verder te ontwikkelen, en de bloesem niet voortijdig te plukken zodat we allen kunnen proeven van een aantal rijpe vruchten.

We wensen de experts uit onze reflectiegroepen te bedanken. Ze plaatsten de proeftuinervaring in een breder perspectief, zorgden voor een verbreding van ons netwerk en moedigden ons aan om te experimenteren met nieuwe benaderingen.

Het laatste dankwoord is voor de clubs die we vijf jaar lang mochten coachen. We waren er al snel kind aan huis, werden meegezogen in de lokale dynamiek en kregen zonder omweg de respons die we verdienden. Hen zullen we heel hard missen.

Veel proef- en leesgenot.

¹ Lees meer over JES op www.jes.be

Deel 1: Een situatieschets

1. Opgroeien in de stad, met welk perspectief?

De stad wordt groter, groener, gekleurder, maar ook dualer. Op een JES-congres in 2009 kwam dit al duidelijk naar voren². Het is vandaag niet anders. Vandaag zijn deze thema's niet meer uit media te weg te slaan, en ook in de politieke wereld wegen deze evoluties steeds meer op de agenda.

Gent, Antwerpen en Brussel kennen een stijging van de bevolking, in het bijzonder van de jonge bevolking. Het aandeel van min 25-jarigen neemt toe, zowel in absolute als in relatieve cijfers. Vooral de groei van het aantal kinderen is spectaculair. Het is de reden voor het capaciteitsprobleem, van slapende ouders voor de schoolpoort en van politieke debatten waarin geschreeuwd wordt om meer scholen. Wat vandaag geldt voor de situatie van deze ukkies, geldt binnen een aantal jaren voor het jonge tienergeweld. Gaan deze pubers hun plaats vinden in een stedelijke samenleving, op de schoolbanken, in het jeugdhuis, in de sportclub, in de publieke ruimte? En zijn deze pedagogische en psychische ruimtes nog voldoende toegankelijk?

Deze groei gaat gepaard met een verkleuring. Eén op twee Brusselaars is van vreemde origine, 70 procent van de kleuters in Antwerpen is van allochtone afkomst. In Gent is dat niet meer het geval, aangezien het woord allochtoon er geschraapt is. Maar het neemt niet weg dat ook daar de verkleuring op de schoolbanken toeneemt. Vele kinderen worden geboren in gezinnen van 'oudkomers'; ze zijn van vreemde oorsprong maar verblijven hier ondertussen al een aantal decennia. Maar ook de instroom van nieuwkomers uit Afrika, de voormalige Oostbloklanden, het Nabije Oosten en andere plekken op deze wereld, kleurt mee de stad. De klassieke multiculturele samenleving die bestaat uit Vlamingen/Belgen, Spanjaarden, Italianen, Turken en Marokkanen is al lang niet meer. Antwerpen en Brussel tellen ondertussen 170 nationaliteiten, superdiversiteit is het referentiekader geworden. De wereld leeft vandaag in de stad.

Ten slotte neemt in de stad ook de armoede toe, althans een groter wordende groep mensen leeft op en onder de armoedegrens. Vaak, maar niet uitsluitend, zijn het gezinnen van buitenlandse oorsprong, zowel nieuwkomers als de tweede en derde generatie immigranten. De stijgende voedings-, huur-, energie- en andere prijzen die de gezinnen met een te laag en instabiel inkomen moeten dragen, vormen deze giftige cocktail.

Het is in deze dynamische, diverse, duale en stedelijke context waarbinnen en waarop een beleid, en dus ook een sportbeleid, ontwikkeld en geënt moet worden. Op welke manier creëert een overheid de randvoorwaarden voor participatie

² JES-congres op 13/11/2009 te Gent: 'Bouwstenen voor een geïntegreerd stedelijk jeugdbeleid'

van deze groepen aan het sportgebeuren? Hoe gaat een sportdienst deze groepen, die zichzelf ook organiseren, omarmen en ondersteunen in hun ontwikkeling?

Laat het vooral ook duidelijk zijn dat JES, als een stadslaboratorium met en voor kinderen en jongeren, deze uitdagingen ter harte neemt. JES gaat op zoek naar het potentieel, de kracht en het talent dat ongetwijfeld sluimert onder de oppervlakte van de zichtbare stad.

2. De maatschappelijke rol van sport

De deur staat open: sport heeft een belangrijke maatschappelijke en sociale relevantie. Sport speelt nu eenmaal een grote rol in het leven van vele mensen, zowel passief als actief. Men spreekt wel eens van de 'versporting' van de samenleving. Evoluties in de (stedelijke) samenleving zijn van betekenis voor de sport. Sport is echter ook ingebed in de samenleving en kruist de degens van waarden en normen.³ Voor Rik Van Wallegheem is de wielersport Shakespeare en Hollywood: liefde, passie, romantiek en heroïek, inclusief hebzucht, bedrog en verraad.⁴

Sinds de jaren negentig is er een groeiende interesse om sport als middel te gebruiken om bepaalde maatschappelijke doelen te helpen realiseren.⁵ De Koning Boudewijnstichting nam het voortouw om verschillende initiatieven te ondersteunen waarbij sport als middel werd gebruikt: sport als integratie, avontuurlijke sport en actie, met ervaringsleren als reflectiemethode voor kwetsbare groepen (OBS). Sportbeoefening brengt immers positieve effecten met zich mee. Studies tonen aan dat wie aan sport doet meer vertrouwen stelt in anderen in vergelijking met een groep niet-actieve mensen. Het lidmaatschap van een sportvereniging zou de groepscohesie kunnen bevorderen en sportclubs kunnen zelfs bijdragen tot de (re-)constructie van gemeenschapsvorming.⁶

Het potentieel van sport als opvoedkundig derde milieu wordt al langer erkend. De inzet van en de belangstelling voor sport als middel om aan persoons- en sociale ontwikkeling te werken bij kansengroepen is van een recentere datum. Professor Marc Theeboom spreekt daarbij over twee benaderingen: 'sport-plus' en 'plus-sport'. Bij 'sport-plus' staat de waarde van sport en de beleving centraal, maar wordt het tegelijk als een middel beschouwd om extrasportieve vaardigheden zoals respect, samenwerken,... te ontwikkelen. 'Plus-sport' bekijkt sport als een breder en meer complex geheel van processen, vanuit een sociaal, educatief en gezondheidsgerelateerd perspectief. Het potentieel van sport om een groot aantal jongeren samen te brengen, maakt hier deel uit van een breder programma. Bij een 'plus-sport'-programma zijn er naast sport nog andere activiteiten rond educatie, taal of tewerkstelling bijvoorbeeld.

De scheiding tussen beide benaderingen is echter wat kunstmatig. De realiteit toont aan dat veel van deze sociaal-sportieve programma's uit een mix van beiden bestaan. De grens tussen beiden is met andere woorden vaag.

³ De Knop, P., Piéron, M. (2000). Beheer en organisatie van de sport in België. [Brochure]. Brussel: Koning Boudewijnstichting. (P.7)

⁴ Van Wallegheem, R., (2013) Onvoorspelbaarheid. De Standaard: http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=D-MF20130322_00514923

⁵ Theeboom, M., Verheyden, E., (2011) Vechtsporten met een +, extra kansen voor kwetsbare jongeren. VUB Press. (pp.52-53)

⁶ Theeboom, M., (2011) De sociale waarde van sport. Alternatieven voor kansengroepen op lokaal vlak. UIT: Momenten nr 8. Zonder doel kan je niet scoren, momenten met focus op sportparticipatie van kansengroepen (2011), Demos vzw. (pp 10-15)

Als het gaat om het vervullen van hun maatschappelijke opdracht, hebben clubs steeds een belangrijke rol gespeeld in het ontwikkelen van een aanbod voor maatschappelijk kwetsbare jongeren. Maar omdat de sportclubs in hoofdzaak gerund worden door vrijwilligers, keek de overheid in het verleden zelden in hun richting wanneer expliciet gefocust werd op die maatschappelijke opdracht. Bijgevolg zijn het andere lokale organisaties uit het jeugdwerk, preventie- of integratiediensten, onderwijs,... die een professioneel kader konden inzetten en een alternatief sportaanbod gingen ontwikkelen, met pleintjesvoetbal, een cursus fietsen voor anderstalige moeders, zwemmen voor bejaarden,... Sportclubs die aan de slag gingen met sociale projecten werden hooguit beloond voor hun inzet aan de hand van projectsubsidies. Een professioneel engagement binnen de clubs kwam er (nog) niet. Mede geïnspireerd door deze proeftuinen, merken we een groeiende aandacht voor de professionalisering van sportclubs. In Antwerpen wordt er ingezet op diversiteitsmanagers. Het vernieuwde sportdecreet biedt mogelijkheden om in te zetten op een professionalisering van de sportclub. En mochten we niet ambitieuzer zijn dan dat, we zouden nu al tevreden zijn.

En toch, en toch,... de verbindingen tussen sportmensen en de sportsector aan de ene kant, en sectoren zoals het sociaal-cultureel werk en het jeugdwerk aan de andere kant, lijken broos. Het is moeilijk om elkaar in wederzijdse dialoog en taal te vinden, want inzichten en referentiekaders liggen nog ver van elkaar.

3. Een maatschappelijk kwetsbaar publiek met sportief talent en ambitie

In de jaren 80 ontwikkelden Nicole Vettenburg en Lode Walgrave de 'maatschappelijke kwetsbaarheidstheorie'. Zij stellen dat een aantal kinderen en jongeren in onze samenleving een groot risico hebben om met haar negatieve aspecten in contact te komen. In de plaats van op een positieve manier te kunnen genieten van wat de maatschappij hen aanbiedt, worden ze vaker gesanctioneerd dan positief bekrachtigd. Dit leidt tot ontgoocheling, wantrouwen en mogelijk grensoverschrijdend gedrag bij deze jongeren. In de kern gaat deze theorie ervan uit dat deze kinderen en jongeren gekwetst worden in hun contact en relatie met maatschappelijke instellingen. We weten bovendien, en allen ook uit eigen ervaring, dat tijdens de puberteit heel veel veranderingen plaatsvinden. Wij zijn zelf puber geweest. Elke ouder, jeugdwerker, leerkracht, opvoeder en trainer maakt van dichtbij deze ontwikkeling mee. We weten ondertussen dat een complex systeem van biologische, neurologische en psychologische veranderingsprocessen een grote impact heeft op het jonge pubergeweld. De wisselwerking tussen deze veranderingsprocessen en de sociale omgeving, hiermee verwijzend naar de maatschappelijk kwetsbaarheidstheorie, verklaart in bepaalde mate het pubergedrag. Als deze wisselwerking te kwetsend wordt, een negatief zelfbeeld genereert of onzekerheid creëert, dreigen jongeren binding te verliezen met hun ouders, hun leerkracht, hun jeugdwerker, andere volwassenen, hun omgeving, de maatschappelijke instellingen, de samenleving⁷.

Veel meer dan cultuur of jeugdwerk bereiken sportclubs dit stedelijk en divers samengesteld publiek. Ook jongeren uit kwetsbare situaties blijven hun weg vinden naar de passieve en actieve sportwereld. Voetbal blijft de belangrijkste aantrekkingspool, zowel veldvoetbal, zaalvoetbal als pleintjesvoetbal. Vooral die laatste twee varianten zijn zeer populair bij de (allochtone) - al dan niet kwetsbare maar in ieder geval stedelijke - jongeling. We mogen ons niet blind staren op Kompany, Dembele en andere pleintjesvoetballers met zekere naam en faam. Meet gerust eens de bekendheid van Karim Bachar, Yassine Achahbar en Amar Zougaghi bij de Antwerpse jongeren van voornamelijk Marokkaanse origine in Borgerhout, Deurne-Noord, Kiel, enz.

Maar er is meer. Sommige vechtsporttakken blijken eveneens zeer populair bij dit jonge publiek. Niet zozeer de klassieke, Vlaamse middenklasse-vechtsporten, zoals judo en jujitsu, maar wel boksen, kickboks en thaiboks bijvoorbeeld. En hetzelfde geldt voor dans. Niet zozeer de klassieke dansscholen zijn populair bij de stedelijke meisjes, maar wel de dansclubs in wijken waarbij ze allerlei vormen van urban dance beoefenen.

⁷ Meer hierover vind je in 'Een stevige basis voor persoonlijke ontwikkeling', Handboek opgemaakt in het kader van het iPOP-project (2012): ipopinfo.wordpress.com

4. Uitdagingen voor stedelijke sportclubs

De transitie die onze steden meemaken, heeft een impact op het hele sociaal-cultureel leven in en van de stad. Het stelt het sportbeleid in die steden voor een aantal uitdagingen. De bestaande sportclubs worden geconfronteerd met een veranderende omgeving. Nieuwe sportclubs zullen zich minstens gedeeltelijk moeten inpassen in een sportbeleid. Maar evenzeer zal het sportbeleid met de nieuwe realiteit moeten leren omgaan en haar eigen veranderingsproces realiseren. Zonder verandering zijn vele klassieke sportclubs ten dode opgeschreven (een golf- of hockeyclub niet te na gesproken) en zal het huidige sportbeleid aan relevantie verliezen.

Sommige populaire sportclubs van wie het publiek bestond uit Vlaamse middenklassers werden en worden vandaag geconfronteerd met de instroom van een nieuw publiek waarvan de kenmerken eerder werden geschetst. Het daagt de bestuurders, trainers en ouders uit tot een nieuw beleid. Willen ze hun club laten verkleuren door de omgeving waarbinnen de club vertoeft? En wat betekent dat voor hun eigenheid? Hoe gaan ze om met die diversiteit? Hoe gaat de trainer kinderen en jongeren benaderen en begeleiden wanneer die uit een kwetsbaar milieu komen? Is hij / zij daar klaar en gevormd voor? Hoe creëer je ook ouderbetrokkenheid met nieuwe oudergemeenschappen?

We merken ook dat de allochtone gemeenschap, of individuen binnen die gemeenschap, zelf sportclubs opricht. Ze doen dat om allerlei redenen: cocooning en nestwarmte, herkenbaarheid, meer kansen tot deelname,... De meeste thai-boksclubs die we ondersteund hebben en een aantal voetbalclubs in Brussel zijn zo ontstaan. De verhalen van clubs en verenigingen die in deze publicatie beschreven worden, zijn richtinggevend en inspirerend, maar weet dat een adaptatie aan een nieuwe realiteit ook blutsen en builen met zich meebrengt.

Voor wat de danswerkingen betreft, volgden we een andere – meer proactieve – weg. Meisjes uit de armere wijken vind je weinig terug in de klassieke dansscholen. De fysieke maar ook mentale afstand is waarschijnlijk te groot. Vandaar ook het succes van de door onze verenigingsondersteunster opgerichte dansclubs op wijkniveau zoals bijvoorbeeld op Luchtbal.

Het ontstaan van nieuwe clubs heeft tot gevolg dat er niet alleen meer diversiteit is van de sportbeoefenaars in het landschap, maar dat ook de diversiteit van het sportlandschap zelf groter werd. Het valt in ieder geval aan te moedigen dat deze zelforganisatie plaatsvindt. Het betekent dat mensen hun lot in eigen handen nemen, pogen een zinvolle vrijetijdsbesteding op poten te zetten en op die manier een plaats verwerven in de sportwereld.

Nu stelt zich de vraag wat dit betekent voor het sportbeleid? Hoe gaan we deze clubs ondersteunen? Durven we ‘out of the box’ te denken en nieuwe ondersteuningsstrategieën ontwikkelen? Want dat ze ondersteuning nodig hebben, blijkt uit de praktijk.

Maar mogen we dan ook spreken over de 'maatschappelijk kwetsbare club'? Daar zijn in ieder geval sterke aanwijzingen voor. In onze praktijk merken we dat vele verenigingen een grote aantrekkingskracht hebben bij een maatschappelijk kwetsbaar publiek. Ze worden soms geleid door verantwoordelijken die hun vertrouwen in een correcte en democratische ondersteuning verloren door allerlei factoren. De voorbeelden zijn legio: een enorme wekelijkse boetelast voor een Brusselse voetbalclub, een niet goedgekeurd subsidiedossier voor een Antwerpse thaiboksclub, gebuisd op de trainers-cursus van VTS,.... Op die manier kwamen we terecht in contexten waar trainers en bestuurders vaker op een negatieve dan op een positieve manier in contact kwamen met het reguliere sportaanbod en dat terwijl het net deze clubs zijn die best een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

Zonder blind te zijn voor de noden, gaan we er echter ook van uit dat deze clubs enorme mogelijkheden in zich dragen. Het feit alleen al dat vele clubs erin slagen om dit diverse publiek op een positieve manier aan te spreken, is een enorme troef. Vele clubs zijn juist succesvol omdat ze een antwoord hebben op vragen van een stedelijk en divers jongerenpubliek. Het is een uitdaging om naar deze clubs te stappen met een positief verhaal, waarbij nabijheid en erkenning van hun rol centraal staan. Enkel op die manier slagen we erin om clubs te verbinden en betekenisvol te laten zijn voor een kwetsbaar publiek. En in die zin willen we hier afsluiten met de stelling dat we deze clubs beter bestempelen als 'maatschappelijk potentiële' dan als 'maatschappelijk kwetsbare' clubs.

5. JES en de proeftuin ‘Sport in grootsteden’

JES vzw is een organisatie die werkt met en voor kinderen en jongeren in de steden, je vindt ons in Brussel, Antwerpen en Gent. JES profileert zich als een kansenscheppende organisatie en is op vele domeinen in de stad actief: opleiding, tewerkstelling, vrije tijd, welzijn. We willen de stad meer leefbaar en aantrekkelijk maken voor jongeren en onze organisatie fungeert daarbij als een laboratorium. Als jeugdorganisatie met een grootstedelijk DNA dat daarmee de grenzen van het jeugdwerk verlegt, zien we het grote potentieel van het werken met jongeren via sport.

In 2007 kreeg JES de opdracht van de Vlaamse minister voor Sport om de proeftuin ‘Sport in grootsteden’ te ontwikkelen. Dit project werd in het kader van het participatiedecreet uitgewerkt. We kozen ervoor om met professionele verenigingsondersteuners vrijwilligers binnen sportclubs te begeleiden. In 2007 startte het Brusselse project ‘Kort op de Bal’. Drie voltijdse medewerkers werden ingezet op het procesmatig begeleiden en versterken van Brusselse amateurvoetbalclubs. Ze moesten oog hebben voor de sociale omgeving van die clubs, voor de participatie van jongeren en ouders in die clubs en ondersteuning bieden aan het gebruik van het Nederlands op en rond het voetbalveld. Een jaar later startte het dubbeltraject ‘Vecht & Dans’ in Antwerpen, waar één verenigingsondersteuner zich richtte op een samenwerking met vier thaiboksclubs en één verenigingsondersteuner een dansaanbod voor kinderen en tienermeisjes uitwerkte. Het versterken en begeleiden van sport als middel tot individuele, sociale of maatschappelijke participatie was daarbij de achterliggende filosofie.

Als proeftuin krijg je de speelruimte om te innoveren. Met dit project ontwikkelden we een nieuwe werkwijze, waarbij we een expliciete focus gingen leggen op de sociale en maatschappelijke opdracht binnen een sportomgeving. Sport wordt dan een middel om andere doeleinden te bereiken. Daarmee nemen we geen afstand van het sporttechnische aspect dat iedere sport in zich draagt. In de praktijk blijft het louter sportieve een belangrijk bindmiddel. Maar, onze invalshoek is anders. Participatief werken en ervaringsleren staan centraal. Als verenigingsondersteuners bouwden we mee aan het creëren van een context waarbij jongeren hun talenten kunnen ontwikkelen. De uiteindelijke doelstelling was steeds dat jongeren hun sport als een hefboom konden gebruiken in hun verdere ontwikkeling.

5.1 Kort op de Bal en Brusselse voetbalclubs

In 2007 startte het Brusselse project Kort op de Bal. Dit pilootproject had als doelstelling om binnen de zes – oorspronkelijk zeven – Brusselse voetbalclubs jongeren, vrijwilligers en de clubs zelf te begeleiden en te ondersteunen op zowel sporttechnisch, organisatorisch, sociaal en educatief vlak.

- *Sociaal en educatief:* voetbal als draagvlak voor de persoonlijke ontwikkeling van jongeren: taal, groepsvorming, discipline, fair play, persoonlijke begeleiding, culturele vorming, Nederlandse taal.
- *Sporttechnisch:* vorming en coaching van trainers en sportcoördinatoren om het Brusselse voetbal kwalitatief te verbeteren vanaf de basis.
- *Organisatorisch:* het clubmanagement adviseren en ondersteunen op het gebied van communicatie, administratie, organisatiestructuur, uitbouw van een sociaal weefsel in de buurt, ontwikkelen van een gedegen ouderwerking (t.o.v. verschillende doelgroepen) en aanwakkeren van het vrijwilligerswerk.

Vanuit de jarenlange expertise van JES en de vraag vanuit het werkveld introduceerde JES een methode om de clubs beter te omkaderen en de kwetsbare doelgroep waarmee ze werkt te versterken. Kort op de Bal ondersteunt de ontwikkeling en structuur van clubs, afhankelijk van de noden van die clubs. Er wordt twee keer per jaar een taalvoetbalstage georganiseerd waar steeds enkele vormingsmomenten aan vooraf gaan rond sporttechnische, animatieve en pedagogische elementen. Aan de hand van een competentiemodel en competentietrajecten voor jonge trainers uit de clubs werken we op die manier aan een leerproces op de lange termijn. Doorheen het jaar organiseert Kort op de Bal clubversterkende activiteiten zoals oudercontacten, activiteiten voor en met ouders van spelers,...

5.2 Vecht & danssport in Antwerpen

Een jaar nadat het Brusselse project Kort op de Bal uit de startblokken schoot, startte in Antwerpen het dubbeltraject Vecht & Dans. Met dit project gingen we aan de slag binnen vechtsport- en danscontexten. Na een grondige omgevingsanalyse maakten we de keuze om hier een opsplitsing te maken in twee deelprojecten: vecht én dans.

Vanuit de vaststelling dat ze een grote aantrekkingskracht uitoefenen op een stedelijk maar kwetsbaar publiek, en ook omdat we hier kansen zagen liggen, kozen we voor een vechtsportproject met thaiboksclubs. Een voltijdse verenigingsondersteuner stapte naar de clubs om trajecten op te starten waarbij jongeren begeleiding kregen bij het opzetten van hun eigen projecten zoals weekends, buurtfeesten,... Anderzijds merkten we dat er binnen deze sporttak ook een nood was aan de erkenning en ondersteuning van clubs. Het thaiboksen is als sport niet erkend op de Vlaamse sporttakkenlijst. In de praktijk resulteert dit in een wildgroei aan initiatieven en de duurzaamheid ervan is niet altijd verzekerd.

De specifieke opdracht van het **vechtsportproject** werd toegespitst op de vrijwilligerscontext van thaiboksclubs. We gingen op een nabije en langdurige manier samenwerken met deze verenigingen. De opdracht werd onderverdeeld in volgende taken:

- Interculturele gemeenschapsvorming via gerichte ondersteuning van evenementen, doelgroepencommunicatie en infomomenten
- Aangepaste vorming van jongeren, (aspirant-)trainers en bestuurders
- Duurzame overdracht van kennis en organisatievaardigheden door in samenwerking met clubs stages te organiseren, het ontwikkelen van een publicatie,...
- Samenwerking met de sportclubs rond de thema's betrokkenheid, vorming, organisatie en communicatie, afhankelijk van de specifieke noden van de club
- Het leggen en verankeren van duurzame netwerken binnen de sport-, jeugdwerk- en cultuursector vanuit het perspectief van de club ⁸

De situatie voor ons **dansproject** was totaal anders. Hier kozen we ervoor om ons toe te spitsen op meisjesparticipatie. Bij onze omgevingsanalyse stelden we vast dat er een grote behoefte was aan een laagdrempelig aanbod voor kinderen en tienermeisjes. Omdat er weinig initiatieven bestonden die ons doelpubliek bereikten, besloten we om zelf een aanbod op te starten. We bouwden daarbij verschillende samenwerkingsverbanden uit met partners, die zelf op lange termijn deze dansprojecten konden voortzetten. In vijf jaar tijd werkten we samen met vier scholen, drie jeugdwerkingen en twee opstartende dansclubs. Het dansaanbod op zich was niet van primair belang. Belangrijker was de doelstelling om - via

⁸ Samenwerkingsovereenkomst rond de proeftuin 'Vecht & Dans' tussen JES en de minister Anciaux, 8 juli 2009.

dans - een methode te ontwikkelen die gericht was op de verwerving van competenties. Deze filosofie werd in de samenwerkingsovereenkomst als volgt omschreven:

'Danssport wordt hierbij gezien als een middel om deze moeilijk te bereiken doelgroep tot het verenigingsleven te stimuleren, vanuit de basisveronderstelling dat dit kansenversterkend werkt. Hiertoe ontwikkelen we een emancipatorische en competitiegerichtte visie waarbij getracht wordt om meisjes na verloop van tijd meer verantwoordelijkheden te doen opnemen.'

We richtten ons specifiek op volgende taken:

- Bieden van podiumkansen door organisatie en ondersteuning van tal van dansevenementen.
- Coaching op maat van jongeren, dansvrijwilligers en groepsbegeleiders.
- Aangepaste vorming voor meisjes met dansambities zoals dansstages en dansanimatorcursussen in het jeugdwerk.
- Het leggen en verankeren van duurzame netwerken binnen de sport-, jeugdwerk- en cultuursector vanuit een jongerenperspectief.

6. De JES-sportclubs: een profielschets

Vijf jaar proeftuinervaring met stedelijke sportclubs leverde een schat aan informatie op. In dit hoofdstuk belichten we het profiel van onze clubs. In welke buurten liggen ze en wat is het profiel van de leden, trainers en bestuursleden? Over welke infrastructuur kunnen onze clubs beschikken en hoe worden bijvoorbeeld de financiën geregeld? We schetsen een beeld van sportclubs die elk een eigen identiteit en clubcultuur hebben. Een verhaal van sportclubs die zich op een geheel eigen manier ontwikkelen, maar met een gemeenschappelijke problematiek en een vergelijkbaar potentieel.

6.1 De identiteit van onze sportclubs

De clubs uit onze proeftuin verschillen wel degelijk. Het zou ons te ver leiden om deze clubs allemaal apart te beschrijven, maar elke vereniging heeft haar eigen unieke identiteit. Er zijn grote en kleine clubs bij. Er zijn ook groepen bij die we niet echt als clubs beschouwen, want binnen het dansproject werkten we immers samen met scholen en jeugdwerkingen. Ook het aantal vrijwilligers en hoe ze ingeschakeld worden, verschilt enorm. Veel kan verklaard worden vanuit de eigenheid van de sport en door het aanwezige menselijke, financiële en sportieve kapitaal. Ook de sporttechnische ambities zijn heel divers. Er zijn verenigingen die sportief zo snel mogelijk willen groeien, terwijl anderen die ambitie niet hebben en een gezellige clubsfeer belangrijker vinden.

Maar toch, als we alle clubs naast elkaar leggen, dan zijn het vooral de vele gelijkenissen die opvallen. Steeds zijn het verenigingen die erin slagen om een specifiek segment van ons stedelijke publiek aan te spreken. De sportclubs uit onze proeftuin zijn heel erg representatief voor de buurt waarin ze liggen. Eén blik op de sociale kaart zegt dan genoeg. De meeste voetbal-, vecht- en dansverenigingen liggen in wijken met een hogere jeugdwerkloosheid, een grote meertaligheid en een lage scholingsgraad. Hun reikwijdte is zeer lokaal en er wordt vooral gewerkt met jongeren die zich in een achtergestelde sociaal-economische situatie bevinden. Het is alvast een ander publiek dan de doorsnee Vlaamse sportclub, en dat is niet toevallig.

De ligging is zeker niet de enige verklarende factor voor het bereik van vele jongeren uit kansengroepen. Veel heeft ook te maken met de roots en cultuur van de sleutelfiguren uit de clubs. Het gaat daarbij dan vooral over de dansleerkrachten, hoofdtrainers uit de thaiboksclubs, bestuurders en voetbalcoaches. Voor vele clubs is die eigen achtergrond en identiteit ook een manier om zich te profileren in hun buurt. We werkten bijvoorbeeld samen met sportclubs die een groot bereik hebben van Marokkaanse Belgen, maar even goed zijn er voorbeelden van verenigingen die sterk de nadruk leggen op het Nederlandstalige karakter van de club, zich richten tot meisjes met een Roma-achtergrond, Italiaanse wortels hebben,... Niet onbelangrijk is evenwel dat het allemaal clubs zijn die er prat op gaan dat iedereen, ongeacht de origine, welkom is.

Net het feit dat deze clubs zo'n unieke identiteit hebben, was zeker één van de verklarende factoren voor hun grote aantrekkingskracht. Ze worden bovendien geleid door sleutelfiguren waarvan het charisma letterlijk afspat. Ze hebben de leefwereld van deze moeilijk te bereiken jongeren in de vingers. Veel heeft daarbij te maken met eigen ervaringen. Talrijke clubs worden geleid door sleutelfiguren die een vergelijkbare weg hebben afgelegd. Deze trainers kennen de culturele finesses en gevoeligheden van hun jongeren, waardoor ze vaak een stapje voor hebben wanneer ze contacten leggen. Het zorgt er ook voor dat ze gemakkelijker en minder artificieel kunnen anticiperen op bepaalde culturele verschijnselen en gebruiken. Zo zal een Marokkaanse trainer wellicht iets gemakkelijker het effect van het Suikerfeest op de magere trainingsopkomst kunnen verklaren dan een Vlaamse trainer die niet bekend is met dit gebruik.

Tegelijkertijd botsten deze trainers in hun verleden soms op dezelfde muren waarop ook hun clubjongeren vandaag botsen; het moeilijk aansluiting vinden tot de arbeidsmarkt, problemen op school,... Dit geeft hen een grote geloofwaardigheid, en het verklaart ook het grote idealisme bij vele clubs. "Jongeren van de straat houden", zoals ze het zelf graag zeggen, vonden we vaak terug als een motief om zich voor lange tijd te engageren in de clubwerking.

6.2 De JES-sportclub tegen de achtergrond van een stedelijke sportproblematiek

Het functioneren van "onze clubs" moet begrepen worden tegen de achtergrond van een bredere grootstedelijke en maatschappelijke problematiek. Het zou ons te ver leiden om deze in zijn volledigheid te beschrijven en verklaren, dat is ook nooit onze opdracht geweest. Wel willen we een aantal fenomenen benoemen die het bestaan van deze clubs en de valorisatie van hun werking bemoeilijken, en we doen dat vanuit de ervaringen van onze verenigingsondersteuners. Een aantal van de patronen die we herkend hebben zijn typisch voor de JES-club. Een aantal andere fenomenen zijn dat wellicht niet, ze lijken eerder eigen aan 'de' sportclub in de moderne stad en samenleving. Maar we houden onze ambities dus bescheiden, en willen hier vooral de situatie en problematiek van onze sportclubs beschrijven. Daaruit zal blijken dat de sterkte van de clubs die we gecoacht hebben, namelijk dat hun sleutelfiguren een grote affiniteit hebben met een kansarm publiek, soms ook hun zwakte is.

Een eerste probleem is dat de tijd en energie van de vrijwilligers uit onze clubs vooral moet dienen om de dagelijkse werking van de club te garanderen. De aandacht om de club ook op de langere termijn sportief, administratief en structureel uit te bouwen, verschuift zo al snel naar de achtergrond. Dit maakt dat deze clubs vaker bezig zijn met het overleven als club, dan met een duurzaam en planningsgericht clubbeleid. Dat zorgt ook wel eens voor frustraties, want het is een stuk minder aangenaam werken als er constant gaten moeten worden gevuld. De sleutelfiguren uit deze clubs valt weinig te verwijten. Tenslotte zijn het geen professionals die van hun werk in de sportclub kunnen leven, maar vrijwilligers met een beroepsleven naast de sport.

Wat we ook vaak hebben vastgesteld is dat de hoofdverantwoordelijkheid binnen onze clubs slechts bij enkelingen ligt. Ze gaan met veel goede wil en engagement aan de slag, maar met weinig gedeelde gedragenheid, zowel op financieel als op menselijk vlak. Het gebeurt bijvoorbeeld wel eens dat ze een deel van hun eigen kapitaal investeren in de club. Op die manier verstevigen ze hun positie en zorgen ze voor een zekere standvastigheid en duidelijkheid. Dit heeft zijn voordelen, want het geeft de clubs ook letterlijk een gezicht. Maar uiteraard heeft deze manier van werken ook nadelen. Een uitgebouwde organisatiestructuur is er zelden en het principe dat vele schouders de draaglast lichter maken, is bijna nooit van toepassing. Dit maakt de organisatie van de clubs zeer broos. Niet verwonderlijk worden veel van deze ‘dragende krachten’ ook geconfronteerd met ‘burn-out verschijnselen’.

Een andere gemene deler is dat deze sportclubs botsen op een kennisdrempel. We merkten dat vele clubverantwoordelijken zelden goed op de hoogte waren van de mogelijkheden tot de ondersteuning waarvan ze kunnen genieten. Hier stopt het verhaal overigens niet. Ook al waren sommigen goed op de hoogte, vaak beheersten de sportclubs niet de taal om hun eigen verhaal op een constructieve manier te vertellen. Omdat het daarbij vooral over botsende referentiekaders ging, leidde dit wel eens tot frustraties en onbegrip. Een logisch gevolg is dat er binnen deze netwerken veel ‘self made men’ rondlopen, die vooral met rust gelaten willen worden door het establishment.

Daarnaast ervaren onze sleutelfiguren ook een netwerkdrempel. Vele verenigingen bleken nogal hard op zichzelf gericht en konden niet direct een beroep doen op een goed contact met ondersteunende partners. Sportclubs die ingebed zijn in een netwerk van overkoepelende sportstructuren, kunnen via deze weg problemen aankaarten en ventileren, maar ook nieuwe informatie en kennis opdoen. Het ontbreekt deze verenigingen echter aan connecties met die organisaties. Dit geldt in het bijzonder voor hun contact met de federaties. Het onderhouden van de relatie tussen onze clubs en “hun” sportfederaties staat zelden als een prioriteit op de agenda, onze clubs zijn daar vaak niet bekend of hebben er een negatief imago verworven.

Dit alles moet in het licht geplaatst worden van een prangende infrastructuurproblematiek. In het begin van beide proeftuinen was de kwaliteit van de infrastructuur dramatisch te noemen en moest er dringend worden ingegrepen bij sommige clubs. Dat is ook wel gebeurd. In de afgelopen jaren zijn er door de lokale overheden belangrijke investeringen gedaan. Een aantal verenigingen kon zo over een vernieuwde infrastructuur beschikken met extra lokalen, kunstgrasvelden, stadions, materiaal,... Maar een belangrijke kanttekening is dat er in de uitgewerkte planning weinig ruimte was voor participatie door de clubs zelf. Het ontbreken van vergaderlokalen of een eigen ruimte bij gedeelde infrastructuur zijn maar enkele problemen die men had kunnen voorkomen indien men ook de inspraak van de gebruikers had voorzien. Ondanks een aantal goede initiatieven is er nog steeds een grote schaarste aan sportinfrastructuur in onze steden. Gevolgen van dit tekort zijn bijvoorbeeld een overbezetting van voetbalvelden of vechtklubs die genoodzaakt waren om steeds andere locaties te zoeken. Een ander gevolg is dat clubs vaak verplicht zijn om hun sportinfrastructuur te delen met andere gebruikers,

waardoor dan weer een gevecht ontstaat om een zo groot mogelijk deel van de beschikbare uren en lokalen te bemachtigen. Dit kan tot pijnlijke of zelfs perverse situaties leiden.

- Vb 1. Voetbalclub X deelt het nieuwe stadion met voetbalclub Y. Ieder jaar plannen de clubs zoveel mogelijk toernooien in, op die manier reserveren ze data zonder die daarom te gebruiken. De enige motivatie hiervoor is de andere club de loef af steken en een zo groot mogelijk deel van de koek te bemachtigen. De infrastructuur die ter beschikking wordt gesteld en die al schaars is, wordt zo niet optimaal gebruikt, een maatschappelijk verlies dat voorkomen kan worden.
- Vb 2. De thaiboksclub X was lange tijd een begrip in een Antwerpse doelgroepwijk. Drie jaar geleden besliste de private zaalverhuurder om de locatie voor andere doeleinden te gebruiken. Sindsdien was de club genoodzaakt om drie keer te verhuizen omdat er enkel tijdelijke oplossingen werden gevonden. Ook bij de stedelijke sportinfrastructuur werd geen oplossing gevonden. Zowel voor de verantwoordelijken als voor de leden vroeg dit té veel flexibiliteit en was dit een bijzonder lastige situatie, waardoor de hoofdtrainer meermaals overwoog om de handdoek in de ring te gooien.

Verder is er nog het fenomeen dat vele clubs bijna letterlijk uit hun voegen barsten. Dit heeft niet enkel consequenties voor de sportinfrastructuur, ook de interne organisatie van de clubs komt ermee onder druk te staan. In de Brusselse voetbalclubs hebben we dat sterk aanvoeld. Doordat de clubs groter worden, gaat men verwoed op zoek naar nieuwe vrijwilligers en extra trainers. Tegelijkertijd merken we ook een groot 'shopgedrag', wat maakt dat het engagement van deze vrijwilligers ook steeds vluchtiger wordt. Bij de voetbalclubs leidt dat tot een jaarlijkse stoelendans. Trainers worden aangetrokken met aantrekkelijke trainersvergoedingen, vanuit een noodzaak om vooral een voldoende aantal trainers binnen te halen. Het meest extreme voorbeeld vonden we in een club waar zowat het hele trainerskorps plots de club had verlaten.

Ten slotte is er nog de financiële kant van het verhaal. De lidgelden zijn een belangrijke bron van inkomsten. Bij de inschrijving van nieuwe leden overschrijden de clubs hun eigen limieten. Dit gebeurt om uiteenlopende redenen: meer subsidies, meer inkomsten, de kinderen blijven van straat, een grotere kans op betere spelers,.... Er worden hoge bedragen gevraagd van de leden. In de voetbalclubs zijn bedragen boven 300 euro per seizoen geen uitzondering. Ook thaiboksen is op zich een dure sport. Anderzijds staan deze bedragen in schril contrast met de achtergrond van hun leden. Deze bedragen vormen voor sommigen een enorme drempel, en dat vertaalt zich vaak in het niet of laattijdig betalen ervan. In de dans- en vechtklubs wordt hier op een constructieve manier een mouw aan gepast door flexibele betalingsregelingen te hanteren. En als de trainers weten dat jongeren niet kunnen betalen, wordt er al eens een oogje dicht geknepen. Blijkt het om een grote groep niet-betalers te gaan, dan heeft dat natuurlijk gevolgen voor het werkingsbudget. Ook in voetbalclubs vonden we systemen terug met meerdere betaaldaten per jaar om lidgelden te vorderen, maar soms bleken clubs eigenlijk gewoon een heel jaar bezig te zijn om de laatste niet betalende op te sporen.

We kunnen besluiten dat onze sportclubs het vandaag niet altijd gemakkelijk hebben. Als we rekening houden met de verdere verjonging en verkleuring van ons stedelijk publiek, kunnen we concluderen dat hun rol echter verre van uitgespeeld is. Samenvattend poneren we dat er in deze proeftuin werd samengewerkt met een bepaald type van stedelijke sportclub, maar denken we dat er nog veel meer clubs zullen zijn die aan dat profiel beantwoorden. Ook in andere steden en in andere sportdisciplines zullen die clubs te vinden zijn.

Na vijf jaar experimenteerwerk zijn we er zeker van dat het clubs zijn met een enorm maatschappelijk potentieel, en dat klinkt dan weer bijzonder hoopvol. Het grote succes van deze clubs is dat ze door mensen uit de doelgroep worden gerund. Anderzijds blijkt dit soms ook hun probleem. In het huidige systeem van clubondersteuning bevinden deze clubs zich veelal onder de radar. Al kampen ze met problemen die een bijzondere ondersteuning vereisen, vaak blijven ze - soms ook gewild - onzichtbaar voor overkoepelende en ondersteunende structuren. Dat maakt het verzilveren van hun potentieel niet evident. Zolang de ondersteunende partners, federaties, sportbonden en -diensten niet specifiek op deze problematiek inzetten, zullen deze clubs eeuwige talenten blijven. We denken dat bij het detecteren, ondersteunen en erkennen van deze clubs moet stilgestaan worden bij de eigenheid ervan. Het staat voor ons immers vast dat de kiem van hun succes net daar te vinden is.

Deel 2: Sociale verenigingsondersteuning, de JES-accenten

Vanuit de veronderstelling dat bepaalde clubs een groot maatschappelijk potentieel hebben, wilden we op verschillende plaatsen een samenwerking starten. Maar zoals bij vele experimentele initiatieven is er nog een verschil tussen een visie hebben op wat moet gebeuren en een omzetting van die visie naar de praktijk. We verwachtten een onmiddellijke en verregaande bereidheid van partners zoals clubs en scholen om samen te werken, zeker in de vrijwilligerscontext van de sport bleek dit echter niet evident. Oorspronkelijk kregen we eerder terughoudende reacties van de verenigingen. We begaven ons in een sportmilieu dat zich 'onder de radar' bevindt, en het vertrouwen in maatschappelijke instellingen is er niet erg groot. Een geldbuidel om dat wantrouwen weg te nemen was er niet, en gelukkig maar. Wel kostte het ons in eerste instantie moeite om de clubs ervan te overtuigen dat onze ondersteuning hen meer baten dan kosten zou opleveren. Een minimumvoorwaarde was steeds dat er voldoende engagement was van de sleutelfiguren in de verenigingen. Pas wanneer we hen hadden overtuigd van onze motieven en werkwijze, konden we aan de slag.

Zoals zal blijken uit de hoofdstukken en cases die volgen, komen sommige principes telkens weer terug. In de plaats van geld stelden we mensen ter beschikking van de sportclubs. We zetten verenigingsondersteuners in die zich toediepen op coaching. Door een 'nabije begeleiding' werd maatwerk mogelijk. Verenigingen werden aangesproken op de specifieke behoeften die ze hadden. Die opdracht als verenigingsondersteuner is niet voor iedereen weggelegd. Van cruciaal belang was de basishouding van onze medewerkers. Een open vizier en genoeg praktijkvoeling waren hun grootste troeven. Clubs staan gemakkelijker open voor een samenwerking als ze worden benaderd door mensen die hun leefwereld goed begrijpen. Bovendien moeten verenigingsondersteuners niet alles ineens willen verwezenlijken. Ze kregen eerst de taak om te observeren en vertrouwen te winnen. Na verloop van tijd ontstond een grotere openheid en werden de kansen zichtbaar. Een volgende stap was het opstellen van een plan in samenspraak met de clubverantwoordelijken, en steeds was dit plan het resultaat van een doordacht en participatief denkproces.

In onze ondersteuningsvorm was laagdrempeligheid van cruciaal belang. We stelden vast dat onze clubs snel afhaken wanneer ze te maken krijgen met omslachtige procedures en met instellingen die zich op een verre afstand bevinden. Op die manier verliezen ze de aansluiting met een systeem dat hun ondersteuning zou moeten kunnen bieden. Wij hebben getracht deze kloof te overbruggen door clubs op te zoeken in hun vertrouwde omgeving en outreachend te werken. Hierdoor ontstond er een basisvertrouwen tussen de ondersteuner en de clubverantwoordelijke. En doordat onze ondersteuners niet aan de zijlijn bleven staan met een belerend discours, ontstond een constructief klimaat om samen te werken. In tegenstelling tot een projectmatige en tijdelijke manier van werken, was onze ondersteuning meer gericht op de lange termijn. We kozen bewust voor een procesgerichte opvolging van de clubs. Een permanente en nabije opvolging was daarbij noodzakelijk. Anderzijds zweerden we het projectmatige werken zeker niet af. Maar projecten waren voor ons eerder

een hulpmiddel om brede processen op gang te brengen dan een doel op zich. Ze lieten ons toe om ons werk te faseren en om tussentijdse resultaten zichtbaar te maken.

Bij het uitwerken van onze projecten legden we de focus op de beïnvloeding van verschillende niveaus. Een eerste niveau is dat van de jongeren zelf. Dit is het niveau waarop we met jongeren een competentietraject liepen. Daarnaast is er de bredere omgeving waarbinnen die jongeren zich bevinden: de school, club, het sociale netwerk, ouders,... We gaan ervan uit dat jongeren zich enkel kunnen ontplooien als ook hun omgeving beïnvloed wordt. Daarom hebben we ook gefocust op de organisatiestructuur van verenigingen en het ondersteunende netwerk waarin de clubs zijn ingebed. We probeerden de organisatiecultuur en structuur van verenigingen te beïnvloeden, en daarvoor moesten we ook de confrontatie aangaan met de denkwijze van clubverantwoordelijken. Kortom, participatief werken en ervaringsleren met jongeren stond centraal in onze opdracht, maar als verenigingsondersteuners bouwden we vooral ook mee aan het creëren van een (sport-) context waarin jongeren hun talenten konden ontwikkelen.

7. Competentiegericht en participatief

Met onze proeftuin beoogden we een versterking van de competenties van jongeren. Naast het ontwikkelen van sportieve vaardigheden is de sportclub een leerplek voor andere competenties zoals discipline, samenwerken en leiderschap. We legden een belangrijke focus op de sociale competenties die jongeren via hun sport aanleren. In onze visie is dit zinvol omdat ze niet enkel in de sport toepasbaar zijn, maar ook op brede levensdomeinen. 'Kunnen samenwerken' is bijvoorbeeld nuttig in een voetbalclub, maar ook in een werksituatie.

De opdracht van de verenigingsondersteuners bestond erin om leerervaringen te creëren voor jongeren en trainers:

De belangrijkste competenties waarop we focussen bij trainers:

- plannen en organiseren
- communiceren
- discipline hebben
- initiatief tonen
- pedagogisch te werk gaan
- zelfstandig werken
- samenwerken
- leiding geven

De belangrijkste competenties waarop we focussen bij jongeren:

- zelfvertrouwen hebben
- discipline hebben
- samenwerken
- communiceren
- omgaan met feedback
- leiding durven nemen

Er lag een focus op trajecten waarbij vrijwilligers stapsgewijs meer verantwoordelijkheid opnamen. Daarbij vertrokken we vaak vanuit informele situaties. We beperkten ons ook niet tot de sterkste groep want er moet rekening mee gehouden worden dat elke jongere zijn eigen tempo en ambities heeft. Ons doel was dat de jongeren vervolgens binnen hun clubs

‘meer positie’ en formele verantwoordelijkheden kregen. We waren er ons tegelijkertijd van bewust dat dit niet voor elke jongere is weggelegd en dat clubs moeten ontstaan voor het delegeren van verantwoordelijkheden.

Participatief werken is een steeds voortdurend proces waarbij de verenigingsondersteuners een meervoudige rol op zich nemen. In eerste instantie was het een belangrijke taak om een kritische dialoog mogelijk te maken, waarbij ze probeerden inzicht te verschaffen in het handelen van hun doelpubliek. Dit kon soms confronterend zijn. Toch legden we eerder de focus op de sterktes, kansen en mogelijkheden in de plaats van op de beperkingen.

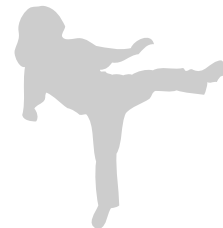
Vervolgens formuleerden de ondersteuners samen met de jongeren, trainers en verantwoordelijken haalbare doelstellingen. Gerichte vragen en voldoende vertrouwen waren daarbij van cruciaal belang. Nadat de doelstellingen waren geformuleerd, werd er begeleiding aangeboden. Er ontstonden trajecten waarbij clubtrainers en jongeren stapsgewijs meer verantwoordelijkheid opnamen. Doordat ook de verenigingsondersteuners zich steeds engageerden voor een deel van het werk, ontstond het vertrouwen dat nodig was om samen projecten op te zetten.

Deze manier van werken heeft soms ook nadelen. We concentreerden ons meer op processen dan op producten en de doelen die we voor ogen hadden, werden niet in één keer zichtbaar en tastbaar. De verenigingsondersteuners hadden dan wel de taak om bepaalde competenties te benoemen en in te schalen, maar dit was niet altijd even gemakkelijk.

Om hierin enig overzicht te scheppen ontwikkelden de medewerkers van Kort op de Bal een competentiemodel⁹. Het model voorziet per competentiethema een tijdslijn met ijkpunten. In een dialoog met de gecoachte jongeren gebruikten onze medewerkers het als een kapstok om de reeds afgelegde leertrajecten in kaart te brengen en om groeiperspectieven te formuleren.

⁹ Een schematische voorstelling van het competentiemodel hebben we opgenomen in bijlage.

7.1 Cases

7.1.1 Jonge thaiboksers organiseren een clubweekend

Situatieschets. SaidGym is een thaiboksclub uit de Antwerpse wijk Kiel die recent verhuisd is naar Antwerpen Noord. De hoofdtrainer leidt de club al zeven jaar. Per training dagen er ongeveer 60 kinderen en jongeren op, en jaarlijks organiseert de club enkele evenementen voor de buurt. Omdat de club een belangrijke sociale rol heeft, kozen we ervoor om hier op in te zoomen. Eerst ging de verenigingsondersteuner kennismaken door een aantal keer mee te trainen in de club. Vervolgens schreef hij zijn indrukken neer en maakten we een plan. Hieruit bleek dat er binnen de club enkele jongeren reeds een beperkt aantal taken uitvoerden en dat het interessant was om te focussen op de verdere begeleiding van die groep. Zo werkte de verenigingsondersteuner een traject uit waarbij jongeren zelf nog meer verantwoordelijkheid konden opnemen. We bespraken onze indrukken met de hoofdtrainer en die vond het alvast een goed idee om met de jongeren een weekend te organiseren.

Project. We startten een traject met enkele jongeren om zelf een weekend voor de club te organiseren. Op het programma stonden sport, spel en talrijke andere outdooractiviteiten. In een eerste fase werden er enkele vergaderingen met de hoofdtrainer georganiseerd waarbij het nut en de doelstellingen van dit weekend werden besproken. Daarnaast legden we

ook het contact met de mogelijke sponsor van dit weekend, namelijk het 'fonds diversiteit' van de stad Antwerpen. In een tweede fase werden de jongeren gerekruteerd. Zo ging de verenigingsondersteuner op tweewekelijkse basis samen zitten met de jongeren waarbij het proces concreter werd en de verantwoordelijkheden gedelegeerd. Op die manier leerden de jongeren keuzes maken over het programma, de weekendregels, de formule,... Nadat een vaste vrijwilligersgroep was gevormd, zochten de jongeren een weekendlocatie en werd de promotiecampagne gestart binnen de club. De jongeren gingen zelf andere clubleden overtuigen om mee te gaan op de clubstage.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De verenigingsondersteuner zet zich in voor het hele proces dat de organisatie van dit weekend in beslag neemt. Hierbij is hij vooral een multitasker. Hij biedt begeleiding op diverse niveaus. Enerzijds zorgt hij ervoor dat de trainersstaf volledig achter het weekend staat. Dit houdt in dat er steeds met de clubverantwoordelijke wordt gecommuniceerd over de stand van zaken in de voorbereiding van het weekend en dat die ook kan ingrijpen waar nodig. Anderzijds biedt hij ondersteuning en coaching aan de jongeren. Het groeien in leiderschap is immers een proces van lange adem, waarbij jongeren de mogelijkheid moeten krijgen om fouten te maken en te leren uit die fouten. Het is niet omdat de jongeren verantwoordelijkheden leren opnemen, dat de ondersteuner daarbij de controle volledig uit handen geeft. Tijdens het weekend is de verenigingsondersteuner een medeorganisator en coach van de vrijwilligers. Daarnaast neemt de verenigingsondersteuner nog een belangrijke rol op in het betrekken van andere partners en sponsors zoals het diversiteitsfonds voor dit weekend.

Outcome en resultaten. Er werden vier weekends georganiseerd waaraan iedere keer een 40-tal jongeren deelnamen. Van groot belang was het hele leiderschapstraject dat we aan dit weekend koppelden. Door intensief aan de slag te gaan met enkele 'young potentials' binnen de club, werden er voor hen groeikansen gecreëerd. Daarnaast had het weekend ook een versterkend effect op de clubdynamiek en -identiteit. Elk weekendtraject was een grote groepdynamische oefening van topformaat, wat enorme repercussies had op de sfeer en het welbevinden in de clubs. Op die manier ging dit weekend snel een eigen leven leiden en werd het een begrip. De club kreeg nog meer een belangrijke sociale relevantie en de clubidentiteit werd versterkt. Voor de hoofdtrainer was het organiseren van dit traject ook zeer zinvol. Oorspronkelijk bood hij eerder gedoogsteun bij het organiseren van dit weekend, maar geleidelijk aan zette hij zelf zijn schouders volledig onder dit project, gezien de zichtbare impact op de deelnemers en de dagelijkse clubwerking.

Lange termijnperspectief. Al van bij de aanvang van dit weekend bleek dat sponsoring nodig was omdat veel jongeren uit de club de volledige kostprijs per deelnemer niet konden betalen. We vroegen wel 20 euro inschrijvingsgeld. Hoger kon de prijs niet gaan omdat de drempel dan te groot zou zijn. Oorspronkelijk werd dit weekend bekostigd met middelen vanuit de proeftuinbegroting. Maar omdat we er steeds vanuit gingen dat op termijn een structurele sponsor moest gevonden worden, klopten we - met succes - aan bij de stad Antwerpen. Toch dreigen er ook donkere wolken boven dit project. Financiële ondersteuning op zich garandeert nog geen geslaagd weekendtraject. We merken dat dit hele proces op een aantal momenten het initiatief van en de structurering door een verenigingsondersteuner vereist. Op dit ogenblik hebben we nog niet meteen een partnerorganisatie gevonden die bereid is om dit werk op zich te nemen.

Praktijkervaringen. Het organisatieproces dat aan deze weekends vooraf ging, was steeds even belangrijk als het weekend zelf. Zeker de start van deze processen bleek keer op keer moeizaam te verlopen, temeer omdat het weekend nog vrij ver weg lag en het voor de leden iets abstracts bleef. We leerden om de voorbereidingen goed op tijd te starten en om het in de eerste fase heel concreet te houden. Dit deden we door aan de slag te gaan met groepsdynamische activiteiten en door voldoende aandacht te hebben voor de eigenheid van deze kleine groep. Het hielp dat we ons steeds

aanpassen aan het tempo en de omgeving van de jongeren. Deze werkwijze lijkt op het eerste gezicht soms omslachtig en vraagt veel geduld, maar in onze visie is het wel de enige garantie op duurzaam succes. Zo werden er bijvoorbeeld talrijke vergaderingen georganiseerd in de Marokkaanse snackbar en niet in onze bureauruimte. Van groot belang is verder dat de verenigingsondersteuner laat zien dat hij niet te beroerd is om zelf ook taken op te nemen en dat de jongeren niet aan hun lot worden overgelaten.

7.1.2 'Kick It': dansambassadrices organiseren een evenement

Situatieschets. Bij aanvang van ons project vonden we het belangrijk om een aantal laagdrempelige en aantrekkelijke danswerkingen op te starten in verschillende kansbuurten van de stad Antwerpen. Wekelijks samenkomsten en plezier vinden in de dansactiviteit was daarbij de prioriteit. Toch groeide geleidelijk ook een ambitie binnen de groepen: concreet ontstond bij de meisjes een vraag naar podiumoptredens. Op die verzuchting zijn we ingegaan en we coachten de meisjes om hun choreografieën te tonen aan een publiek. Dat deden ze eerst kleinschalig op school- en wijkfeesten en nadien op grotere dans-evenements met een stedelijk karakter. De ervaring leerde ons dat onze dansers zich goed voelden als het om een optreden ging in hun vertrouwde omgeving. Toonmomenten op grotere events gingen echter gepaard met ongezonde stress. Uit groepsevaluaties bleek dat de jongeren het fijn vonden om met andere dansgroepen op een event te staan, maar dat het niveauverschil tussen de groepen

onderling zo groot was dat ze zich zeer onzeker voelden op het podium. Ook leerden we uit de evaluaties dat jongeren gevoelig zijn voor de sfeer op evenementen, ze voelden zich niet altijd op hun gemak. Zowel de programmering als de sfeer kan je als organisator sterk bepalen, dus de keuze om zelf een dansevent te organiseren lag voor de hand. We doopten het Kick It, en het werd een evenement waarbij de jongeren op alle niveaus (concept, programmering, promotie, ...) een grote inbreng hadden. Om één en ander te stroomlijnen startten we gelijktijdig het participatietraject 'Dansambassadors Kick It'.

Project. Met dit participatietraject kwamen we maandelijks samen met de dansvrijwilligers en jongeren van de verschillende danswerkingen om een dansevenement te organiseren. We wilden dat *Kick It* tegelijkertijd 'vertrouwelijkheid' en 'uitdaging' zou uitstralen. Dat kon alleen maar door hen zelf zo veel mogelijk te betrekken op de organisatie ervan. We

kozen ervoor om met jonge groepsvertegenwoordigers een leiderstraject af te leggen. Iedere danswerking werd gevraagd om drie vertegenwoordigers af te vaardigen die zich engageerden voor het hele traject. Als ambassadrice zorgden ze ervoor dat wat werd besproken tijdens de overlegmomenten ook werd teruggekoppeld naar de eigen achterban.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De verenigingsondersteuner is de organisator en de inspirator van het traject. Ze neemt het initiatief om vertegenwoordigers van de verschillende danswerkingen te verenigen. Door haar vertrouwenspositie binnen de clubs heeft ze een goed zicht op de talenten en ambities van jongeren en dansvrijwilligers. Tijdens de bijeenkomsten zorgt ze voor een vertrouwelijke sfeer waar iedereen het woord durft te nemen. Voor de deelnemers is het een nieuw gegeven om samen te werken aan een gezamenlijk product. Dat gaat soms gepaard met onzekerheid en interne conflicten. De verenigingsondersteuner neemt haar rol op als procesbewaker. Op een empowerende manier, waarbij jongeren uitgenodigd worden om zelf initiatief te nemen, blijft ze toch 'de veiligheid' binnen de groep garanderen. Verder is ze ook een brugfiguur. Ze brengt de ambassadrices in contact met JES-medewerkers en andere belangrijke figuren voor de realisatie van Kick It.

Outcome en resultaten. Het traject Dansambassadrices Kick It kende in totaal zes bijeenkomsten. Vanaf december 2010 tot mei 2011 kwam de groep van vijftien deelnemers maandelijks bij elkaar. Iedere danswerking werd vertegenwoordigd door twee à drie afgevaardigde jongeren. Het traject resulteerde in een succesvol dansevenement op zaterdag 14 mei 2011 in Park Spoor Noord. Een belangrijk resultaat van dit traject is de organisatie van het evenement Kick It zelf. De dansambassadrices stelden het programma zo op dat dansdemo's afwisselden met dansworkshops en muziekoptredens. Er waren naar schatting 600 toeschouwers. Ongeveer 100 jongeren stonden op het podium. Nog eens 50 kinderen en jongeren namen deel aan de workshops. Doorlopend werd er kinderanimatie voorzien door de jeugdwerking van JES. Als apotheose sloten enkele dansgroepen uit Gent en Antwerpen het programma af. De groep wilde een 'sympathiek event met pit' en in dat opzet zijn ze ongetwijfeld geslaagd.

De ambassadrices werden gecoacht om hun ideeën, belangen en noden te formuleren in groep. Ze werden mondiger en leerden dat ze invloed konden hebben op hun omgeving wanneer ze zelf de handen uit de mouwen staken. Sommige ambassadrices deden een professionele fotoshoot voor de promotie van Kick It en andere ambassadrices volgden een workshop cameratechnieken. Dit leverde vier promotiefilmpjes op die werden getoond op Kick It. Verder versterkte dit traject ook het netwerk van de dansers binnen het traject.

Als extraatje organiseerden we voor de aftrap van Kick It een speeddate met ambassadrices, beleidsmakers én bekende Antwerpenaren. Hiermee wilden we het pure verhaal van onze ambassadrices tot bij het beleid krijgen. Dat was een hele uitdaging aangezien het voor onze dansers niet evident was om zichzelf in deze context verbaal uit te drukken. Je verhaal brengen wanneer een welbespraakt iemand tegenover je zit, kan best intimiderend zijn. Het was onze taak om de jongeren zo goed mogelijk voor te bereiden. Op voorhand namen we vragen rond hun ambities, noden en wensen al eens door. De speeddate was een succes, zowel voor beleidsmakers en dansambassadrices.

Toekomstperspectief. De toekomst van participatietrajecten zoals de dansambassadrices Kick It is – wat ons betreft – verzekerd. Jaarlijks staat er een gelijkaardig dansevenement op de JES-planning. Telkens zullen we de organisatorische inbreng van de doelgroep als een prioriteit zien. Een samenwerking tussen jongeren, dansvrijwilligers en JES-medewerkers blijft stevast de formule om naar een event toe te werken. Op die manier zal het traject dansambassadrices, weliswaar onder een andere naam, verder gezet worden.

Praktijkervaring. Participatietrajecten zoals de dansambassadrices leren ons dat proceswerk veel aandacht en tijd vereist van de ondersteuner. Om een goed groepsresultaat te behalen moet je enerzijds het tempo van de groep volgen en anderzijds de groep stimuleren om nieuwe uitdagingen aan te gaan. Dit groepsproces kan alleen in een veilige context, een context waarin de deelnemers kunnen groeien en fouten mogen maken.

7.1.3 Voetbalstages in het groen, met een Nederlandstalig accent

Situatieschets. De taalvoetbalstage (TVS) is ontstaan vanuit het idee om Brusselse kinderen te onttrekken aan hun stedelijke context en hen gedurende één week een voetbalstage aan te bieden in een groene omgeving. Inmiddels hebben we een tiental stages achter de rug. Iedere keer hebben we enkele tientallen kinderen een onvergetelijke ervaring bezorgd.

Maar daar gaat het in deze case niet over. De organisatie van de stages werd tijdens de eerste edities nog volledig in handen genomen door de medewerkers van Kort op de Bal en externen. Gaandeweg werden ook jonge trainers gestimuleerd om mee te werken aan de organisatie van deze stages zodat we op een concept met gedeelde verantwoordelijkheden zijn uitgekomen. De TVS is een moment waar het competentiegericht werken, het ervaringsleren en participatief werken bij jongeren samen komen. Een stage ter ontspanning van Brusselse kinderen is op die manier ook geëvolueerd naar een leermoment voor jonge trainers uit de Brusselse clubs.

Project. Per voetbalseizoen worden er twee taalvoetbalstages georganiseerd. Er nemen een twaalfstal trainers deel als stagebegeleider. Het gaat dan in regel om jongeren tussen 16 en 21 jaar oud uit de voetbalclubs die door Kort op de Bal worden ondersteund. De stage wordt georganiseerd voor voetballers uit de leeftijdscategorieën U10-U11 en U12-U13, ook afkomstig uit de zes Kort op de Bal-voetbalclubs. 30 à 40 kinderen nemen iedere keer deel. De TVS gaat steeds door op een locatie buiten Brussel. Dit was ofwel in het Sportadomein in Tongerlo of de Hoge Rielen in Kasterlee. De Nederlandse taal wordt in de stage geïntegreerd via de begeleiding van de trainers in het Nederlands en Nederlandstalige nevenactiviteiten.

Het opzet van de taalvoetbalstage is om de jonge trainers die instappen in het competentietraject gedurende één week intensief te begeleiden. Deze begeleiding gebeurt aan de hand van een competentiemodel, een schematische voorstelling hebben we in bijlage toegevoegd. De jongeren worden ondergedompeld in een praktijksetting en kunnen ervaring opdoen op het sporttechnische vlak, in het verzinnen en begeleiden van animaties en in het opnemen van pedagogische en organisatorische verantwoordelijkheden. Het is een moment waarop de jonge trainers de informatie uit eerdere vormingsmomenten verder in de praktijk kunnen brengen.

Door het accent te verschuiven van 'deelnemer' naar 'deelhebber' trachten we deze jongeren uiteindelijk klaar te stomen om de taalvoetbalstage bijna volledig zelf in handen te nemen. Tijdens de eerste stages namen ze enkel deel maar nu worden ze ingeschakeld en nemen ze verantwoordelijkheden op. Ze leren mee denken, evalueren en kritisch zijn.

Een volledige overdracht van het stageconcept zal binnen deze proeftuin niet meer gerealiseerd worden. We zijn echter wel zo ver gevorderd dat deelverantwoordelijkheden (de invulling van weekschema's, de verdeling van de taken, het bedenken van het weekthema en de invulling van de training en animatiemomenten) in handen zijn van de deelnemende trainers.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De drie verenigingsondersteuners nemen de verantwoordelijkheid om het praktische luik van de stage te organiseren (bus, locatie, eten,...) en maken reclame in de clubs om jonge spelers te laten deelnemen aan de stage. Tijdens de stage zien de verenigingsondersteuners erop toe dat alles vlot verloopt. Zij ondersteunen de jongeren bij hun trainingen en animatiemomenten en zorgen voor de individuele opvolging en feedback. Ondersteuning betekent: nabijheid, in dialoog gaan, positief coachen, vragen stellen, een klankbord zijn. Steeds stimuleren we jongeren om zelf keuzes te maken en oplossingen te vinden. Dit gebeurt elke dag individueel en in groep op het einde van elke dag.

Op de donderdag van de stageweek wordt er tijd vrijgemaakt om met iedere trainer gedurende 15 à 30 minuten de stage te overlopen.

Outcome en resultaten. De laatste drie jaar werden er in totaal zes taalvoetbalstages georganiseerd. De jongeren kregen verantwoordelijkheid en hebben deze ook genomen, wat ervoor zorgde dat bij iedere stage meer en meer deelverantwoordelijkheden bij de trainers kwamen te liggen. Er zijn drie trainers die als speler nog deelnamen aan één van de allereerste stages en die nu ook zelf actief hebben deelgenomen als begeleider. Het is een individueel traject dat in groep wordt afgelegd. Je ziet de verschillende jongeren op andere snelheden acteren: niet iedereen evolueert even snel en geraakt even ver. Voor sommige trainers is het duidelijk dat ze klaar zijn om in hun eigen club een verantwoordelijkheid op te nemen in de organisatie van voetbalstages of andere clubactiviteiten. Anderen ontwikkelen zich vooral als animator en minder als trainer.

Toekomstperspectief. De taalvoetbalstage zoals wij ze hebben uitgewerkt en uitgevoerd, zal na het einde van het Kort op de Bal-project waarschijnlijk niet meer blijven bestaan. In het huidige concept waarbij meerdere clubs tegelijkertijd participeerden, bleven onze verenigingsondersteuners verantwoordelijk voor de eindregie. Bovendien zijn onze medewerkers kind aan huis in de betrokken clubs. Met de jonge trainers hadden ze vaak al een vertrouwensband nog voor ze op stage vertrokken.

Maar anderzijds verwachten we en zien we dat enkele van de door ons gecoachte jongeren een voortrekkersrol nemen om een stage te organiseren binnen of buiten hun club. Verder kunnen inhoudelijke elementen uit het door ons ontwikkelde competentiemodel zeker geïntegreerd worden in labelsystemen van voetbalstages van de VFV bijvoorbeeld. Ook andere partners zoals de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) kunnen hier inspiratie vinden bij het organiseren van hun eigen sportstages.

A.: "Ik ben 17 jaar en wil bijleren, maar geen theoretische lessen, daar word ik zo moe van".

Y.: "Ik ben al drie jaar trainer, maar door de animatiemomenten die ik heb mogen begeleiden tijdens de stages van Kort op de Bal, heb ik hier de smaak van te pakken. Ik ben echt van plan om tijdens de grote vakantie een animatorcursus te organiseren."

J. (Technisch verantwoordelijke jeugdopleiding bij een voetbalclub, komt kijken op een voetbalstage): "Ik verschiet van mijn trainers hoe ze zich op jullie stage gedragen. Ze zijn heel open naar de begeleiders van Kort op de Bal en de begeleiders kunnen zoveel tegen hun zeggen. De trainers staan heel open voor de opmerkingen van de begeleiders van Kort op de Bal. Bij ons in de club is dat helemaal niet zo..."

Een dag uit een taalvoetbalstage.

Het is woensdag, de derde dag in de taalvoetbalstage. **Om 7 u gaat de wekker** voor de trainers en de verenigingsondersteuners. Er zijn drie trainers die de kinderen wekken en ze nog voor het ontbijt meenemen voor een ochtendloopje. De avond voordien werd afgesproken welke trainers dat zouden zijn. In het begin was het nog de verantwoordelijkheid van de verenigingsondersteuners om de kinderen en de trainers te wekken, en van een ochtendloop was er toen nog geen sprake. Trainers bleven tijdens de eerste stages in hun bed liggen, daagden pas op het laatste moment op aan het ontbijt, aten snel een boterham en dronken een kop koffie. Ze beseften toen nog niet dat ze een voorbeeldfunctie hadden voor de groep.

In de voormiddag staat er een eerste trainingsmoment op de agenda. Parallel wordt het animatiemoment van de namiddag voorbereid. Twee verenigingsondersteuners begeleiden mee de training, een derde ondersteunt de trainers die de animatie voorbereiden. De trainingen zijn de dag voordien voorbereid en de oefeningen worden voor de training klaar gezet. Het verschil met de eerste stages is groot, want toen kwamen de trainers onvoorbereid op het veld en improviseerden ze wat ze gingen doen. Dit had tot gevolg dat trainingen moeilijk verliepen, kinderen veel stilstonden, moeilijker handelbaar waren en weinig variatie kregen aangeboden in hun 'oefenstof'.

De trainingen en animaties worden nu steeds per twee gegeven. Afhankelijk van het individuele begeleidersniveau binnen ons competentiemodel, worden er combinaties gemaakt. Meer 'ervaren' trainers worden bij nieuwe trainers geplaatst. Zo leren ze van elkaar en kan een ervaren trainer de eerste stappen nemen om ook t.o.v. zijn mede- trainer verantwoordelijkheden op te nemen. Dit principe passen we gedurende de hele stage toe. Voor de juiste indeling en opvolging zijn de trainers zelf verantwoordelijk.

De verenigingsondersteuners observeren vooral op het trainingsveld. Tijdens of na de training voorzien ze een bespreking met de trainers en assistent-trainers. Dit betekent dat er vooral vragen worden gesteld: hoe vonden jullie de training, wat is goed gelukt, hoe had je de training makkelijker/moeilijker kunnen maken,...? Het is belangrijk dat de jongeren aan het denken worden gezet en dat ze eerst zelf op zoek gaan naar de oplossing. Oplossingen die samengesteld zijn uit hun eigen ideeën en opvattingen, zijn steeds te verkiezen boven opgelegde oplossingsstrategieën, zo weten we uit ervaring. De verenigingsondersteuners geven hierop nog wel feedback en bieden eventueel alternatieven aan mocht dat nodig blijken.

Dit gaat niet enkel over sporttechnische maar ook over didactische elementen. Zo hebben onze trainers vaak de neiging om te roepen op kinderen en brengen ze vaak een negatieve boodschap over. Zelf hebben ze dat tijdens hun eigen vroege voetbaljaren ook bijna nooit anders gekend. Wanneer we met onze jonge trainers nadenken over hun aanpak, gaat dat niet enkel over sporttechnische kwesties. Even vaak laten we ze stilstaan bij de manier waarop ze iets willen overbrengen op een groep kinderen. Op stage kunnen de trainers andere – en vaak veel efficiëntere – methoden uitproberen om de aandacht van kinderen te vangen en vast te houden.

Vandaag verloopt **het middageten** nogal chaotisch. Aan de buffettafel is het een komen en gaan van kinderen en begeleiders. Ook de begeleiders merken dit, maar weten niet goed hoe ze ermee om moeten gaan. Aan iedere tafel zit er een trainer maar toch verloopt het niet vlot. We nemen enkele trainers apart en bekijken met hen hoe we dat de volgende keer beter kunnen aanpakken. Er wordt voorgesteld om 's avonds reeds het principe 'tafel per tafel' uit te proberen, en omdat het meteen goede resultaten oplevert, passen we het toe tijdens de rest van de stage. Stap voor stap komen we zo tot betere methoden. Die zijn steeds het resultaat van een overleg met de trainers. Gaandeweg leren ze om systematisch bepaalde situaties op te merken, te evalueren en oplossingen uit te dokteren.

Deze namiddag wordt er een toneel opgevoerd in functie van het kamphema Asterix en Obelix. Het begin was heel pover, de trainers zochten zelf naar een houding en een aanpak om de kinderen toneel te laten spelen. Aan de hand van strippagina's die ze moesten uitbeelden, kwam er meer structuur. De fantasie van de kinderen begon goed te werken en dat kreeg langzaam een effect op de begeleiders. Na het avondeten bracht ieder groepje een voorstelling. Het resultaat was niet super maar dat was ook niet belangrijk. De kinderen en begeleiders gebruikten hun fantasie en lachten heel wat af voor en tijdens de voorstelling.

Het valt op dat onze trainers geen verleden in een jeugdbeweging hebben: hun spelbagage is niet groot en vaak voelen ze zich onwennig. Tijdens de animatiemomenten vallen onze trainers dan ook gemakkelijk terug op 'sportspelen'. Voor onze trainers is het een hele uitdaging om nieuwe spelen te bedenken en in een wereld te stappen die ze nog niet goed kennen.

Tijdens het **avondeten** merken we dat sommige trainers heel grote honger en dorst hebben. Het is begrijpelijk na een vermoeiende dag om acht boterhammen en twee drankjes mee te nemen naar tafel. Maar een aandachtspunt uit de vormingen is de voorbeeldfunctie die er is als begeleider. Enkele trainers worden op het moment zelf door een verenigingsondersteuner aangesproken om een paar boterhammen terug te leggen. Later 's avond komen we daar in de groepsbespreking nog eens op terug.

Nadat de kinderen in bed liggen, wordt tijdens het **groepsmoment** de dag overlopen. Het zijn de trainers die aan het woord zijn. De verenigingsondersteuners stellen vooral vragen: hoe verliep de dag voor jou persoonlijk, wat ging er fout, hoe heb je dat eventueel rechtgezet, waar was je (niet) tevreden over, wat was een succes, wat willen we nu bespreken en meenemen naar morgen,...? We gooien het aspect van de voorbeeldfunctie in de groep door te vertellen dat we tijdens het avondeten heel veel kinderen gezien hebben met overvolle borden, terwijl veel van het eten later in de afvalcontainer verdween omdat ze niet alles konden opeten. Na een discussie in de groep wordt het voorstel gelanceerd om de volgende keer tijdens het ontbijt en avondeten vier boterhammen en één drankje te nemen per keer dat je naar tafel gaat. Die afspraak maken we voor trainers, kinderen en verenigingsondersteuners.

Tijdens de evaluatiemomenten in de eerste stages waren de trainers weinig kritisch. Alles was hen om het even en als er iets niet goed wou lukken, lag het aan iets waar ze geen invloed op hadden. Het evaluatiemoment is een moment geworden waar de jongeren geleerd hebben zelfkritisch te zijn en kritiek ten opzichte van anderen te verwoorden.

8. Vorming met een verlaagde drempel

In Vlaanderen is de Vlaamse Trainersschool de meest voor de hand liggende vormingsverstrekker voor sportclubs omdat ze erkende cursussen voor trainers en bestuurders aanbiedt. Op lokaal niveau zijn de sportdiensten van de steden en gemeenten aangewezen partners. We stellen vast dat de drempel om deel te nemen aan deze vormingen te hoog ligt voor het publiek waar wij mee gewerkt hebben. We hebben getracht die drempel te verlagen door zelf een vormingsaanbod op maat te voorzien.

Er zijn diverse redenen waarom ons publiek weinig aansluiting vindt met het huidige vormingsaanbod. Ten eerste is er de communicatiewijze. We bevinden ons in netwerken waar mond-tot-mondreclame veel meer impact heeft dan e-mails of internet. Doordat vele vormingsverstrekkers niet thuis zijn in deze netwerken, slagen ze er ook niet in om spilfiguren aan te spreken die ervoor kunnen zorgen dat er in de clubs gemobiliseerd wordt om deel te nemen aan een cursus. Maar ook factoren zoals tijd en beschikbaar engagement spelen een rol. Vele jongeren kunnen een langdurig engagement niet aan omdat ze eerder gefocust zijn op zaken die betrekking hebben op hun levensonderhoud zoals het vinden van vast werk. Een andere belangrijke drempel is de formule van deze cursussen. Vele cursussen - zeker de sporttechnische - zijn vrij theoretisch en vragen van de deelnemers een sterk abstractieniveau. Daarnaast is in vele gevallen ook de kostprijs één van de redenen waarom trainers niet intekenen op de cursussen die hen aangeboden worden.

Het zou echter fout zijn om te stellen dat er geen laagdrempelige initiatieven bestaan voor ons doelpubliek, de cursussen bewegingsanimateur of initiator risicovechtsporten (VTS) zijn daar voorbeelden van. Met deze cursussen werden wel degelijk talrijke deelnemers uit onze clubs bereikt. Dat kwam doordat we als bemiddelaars en brugfiguren in de clubs zelf gericht promotie gingen maken voor dit aanbod. Bovendien werkten we voor hen een terugbetalingsregeling uit.

Wanneer we vaststellen dat vele vormingsinstanties een bepaald segment van de trainers niet bereiken en dat vooral de etnisch-cultureel diverse groepen sterk ondervertegenwoordigd zijn, weigeren we te geloven dat het hier om een 'niet geïnteresseerde' of 'niet capabele' groep trainers gaat. In onze visie ligt er ook een grote verantwoordelijkheid bij de vormingsverstrekkers zelf. Vanuit het idee dat er nood was aan een alternatief, zochten we naar nieuwe en creatieve formules en concepten die onze trainers wél konden aanspreken. Laagdrempeligheid, gerichte doelgroepcommunicatie en maatwerk blijken daarin een bepalende rol te spelen. We willen ook de bestaande vormingsinstanties aanspreken om het huidige aanbod te verruimen met een meer laagdrempelig en toegankelijk aanbod.

8.1 Cases

8.1.1 Vorming op maat voor jonge voetbaltrainers

Situatieschets. De clubs die intekenden op het aanbod van de Kort op de Bal-proeftuin bevinden zich allemaal in het Brussels Gewest. Een typering van de clubs waarmee we gewerkt hebben staat in een ander hoofdstuk (*De JES-sportclubs: een profielschets - p. 18*), maar één van de opgemerkte problemen was een groot verloop van trainers. Bijgevolg zien de clubs zich jaar na jaar verplicht om nieuwe trainers te zoeken. Als club kan je hier op twee manieren mee omgaan. Meestal wordt er buiten de clubomgeving gezocht naar nieuwe trainers. Dat is een dure oplossing en het valt vaak af te wachten of er zo geschoolde en kwaliteitsvolle trainers binnengehaald worden. In het andere geval worden jongeren uit de eigen jeugd ploegen ingeschakeld als trainer bij de jongste categorieën. Dat is een evolutie die wij alleen maar kunnen toejuichen. Maar jongeren moeten kunnen groeien in hun rol als trainer en ze hebben tijd en ondersteuning nodig.

In de voetbalwereld is er terecht veel aandacht voor de jeugdwerking van clubs. Dit vertaalt zich vooral in een opleiding van jeugdspelers die men wil laten doorstromen tot het eerste elftal. Maar parallel hiermee kan er ook een bredere visie worden ontwikkeld voor jongeren die het net niet schoppen tot die eerste ploeg. Misschien tonen ze wel andere interesses en willen ze trainer of scheidsrechter worden? Clubs die daarin investeren en jongeren vanaf 16 jaar de kans geven om ervaring op te doen als jeugdtrainer, kunnen daar op termijn kwaliteitsvolle trainers voor terugkrijgen.

De reguliere sportopleidingen bieden trainerscursussen aan zoals de initiator-C-cursus voetbal, de eerste trainerscursus in het voetbal. Maar voor de jonge trainers uit onze grootstedelijke voetbalclubs is deze stap aanvankelijk te groot. Wanneer ze zich niet inschrijven, komt dat doordat er praktische problemen zijn (geografisch bijvoorbeeld) of doordat ze afgeschrikt worden door het abstractieniveau van de cursus.

Project. De vormingen die Kort op de Bal organiseert voor een groep van 12 à 15 trainers uit onze clubs kadert binnen een groter en ruimer competentietraject. Dit traject loopt tijdens een volledig voetbalseizoen en omvat de vormingen op maat, de taalvoetbalstage en de begeleiding op de club. Iedere trainer die deelneemt aan dit traject stapt vrijwillig in en kan bijgevolg ook zomaar uitstappen. In deze case gaan we dieper in op de vormingen op maat voor onze jonge trainers-begeleiders.

Via de eigen methode en aanpak probeerden we trainers op het sportdidactische vlak te versterken. Dit betekent dat we niet enkel een sporttechnische benadering hanteren, maar ook input geven rond animatieve, pedagogische en organisatorische verantwoordelijkheden.

De inhoud die tijdens de vorming wordt aangeboden, is een synergie tussen elementen uit de sportwereld (voetbal) en kennis uit de jeugdsector. We geloven sterk dat het samenbrengen van beide domeinen versterkend kan werken. Daarom

stellen we programma's samen waarin we met jongeren sportief aan de slag gaan met trainingsschema's en -oefeningen, maar ook werken rond typische jeugdwerkthema's zoals spelopbouw, 'straffen en belonen' of (het uitproberen van) leiderschapsrollen.

In het laatste jaar werden we geconfronteerd met een nieuwe lichting van jonge trainers die aan onze vormingen deelnamen. De groep trainers werd zo meer heterogeen. De inhoud kan voor iedere deelnemer niet langer hetzelfde zijn en het aanbod zal voor sommige trainers ook niet meer voldoende uitdaging bieden. Het was noodzakelijk om het traject te verruimen en te verbreden. En ook al kiezen we ervoor om het traject nog steeds in groep af te leggen, de vormingen zijn nu gedifferentieerd en meer op maat.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De drie verenigingsondersteuners staan zelf in voor de vormingen. Twee van hen beschikken over de nodige voetbaltechnische achtergrond om de sporttechnische vormingen te geven. Voor een vorming van onze trainers als animator of pedagoog doen we soms een beroep op collega's die binnen JES verantwoordelijk zijn voor de kadervorming van jeugdwerkers. Het is vooral de taak van de verenigingsondersteuners om tijdens de

vormingen het overzicht te bewaren en de methodiek niet uit het oog te verliezen. Steeds weer wordt er gelet op het ervaringsleren, het laagdrempelig doorgeven van informatie en het inlassen van feedbackmomenten. Aandacht voor open vragen, geen pasklare oplossingen geven, ruimte creëren voor het maken van fouten en veel doe-activiteiten. De vorming vindt soms plaats buiten de context van de eigen voetbalclub. Als verenigingsondersteuner geef je dan informatie en kennis door, je brengt hen iets bij en gaat met hen persoonlijk aan de slag. Het is ook een ideaal moment om de persoonlijke band tussen de verenigingsondersteuners en de trainers uit hun clubs te versterken.

Outcome en resultaten. Ieder jaar komen er enkele jonge trainers bij en vallen er enkele af. In totaal zijn er 30 jongeren die in de voorbije jaren hebben deelgenomen aan onze vormingen. We stellen vast dat een grote kern van 12 à 15 deelnemers steeds terugkeert en ook de basis vormt van de trainersgroep die zich engageert om mee op stage te gaan. Naarmate de jongeren ervaring opdoen, krijgen ze ook een rol in de voorbereiding en begeleiding van de vormingen.

In het begin was het moeilijk om een breder perspectief te bieden aan de groep jongeren die geëngageerd waren. Inmiddels zien we echter dat jongeren nu een rol opnemen binnen de eigen club tijdens oudervergaderingen of tijdens de eigen toernooien. Enkele jongeren hebben we kunnen doorverwijzen naar een animatorcursus van JES. Vanaf januari 2013 is er in Ritterklub Jette een initiator-C-voetbalcursus van start gegaan, die tot stand kwam door een samenwerking met de VFV, VTS en JES. Dat betekent dat er nu na vele jaren opnieuw een Nederlandstalige trainerscursus voetbal plaatsvindt in Brussel. Enkele van onze jonge trainers hebben er zich ook meteen voor ingeschreven.

We zien dat jongeren die al enkele jaren onze stages volgen, zich ontpopt hebben als voortrekkers in de groep. Ze nemen meer verantwoordelijkheden op tijdens een taalvoetbalstage maar ook in hun clubs. We zien ondertussen hoe een nieuwe lichting jonge trainers klaarstaat. Het is een groep met grote honger om bij te leren en die bereid is om de nodige inspanningen te doen. Anderzijds merken we dat enkelen ook hebben afgehaakt, bij hen heerst het gevoel 'dat ze er al zijn'.

Toekomstperspectief. De vormingen die we ontwikkelden, zijn als het ware een opstap en een soort voortraject voor jonge trainers die later eventueel willen instappen in een initiator-C-cursus. In het lessenpakket van de initiator-C-cursus is er veel aandacht voor de sporttechnische inhoud. Er wordt ook aandacht besteed aan belangrijke didactische principes: begeleidingshouding, speluitleg, fun,... Met Kort op de Bal vertellen we eenzelfde boodschap, alleen verpakken wij die anders en laten we onze jonge trainers alles zo veel mogelijk zelf uitproberen en ervaren. Op deze manier slaan we via onze methodiek een brug tussen een doelpubliek dat het potentieel heeft om een trainersopleiding af te maken, maar nog niet klaar is om de opstap te maken naar de basisinitiator-C-trainerscursus van de VFV. Met de VFV werken we inmiddels aan een overdracht van onze cursusinhoud en -aanpak.

8.1.2 Hulpinitiator thaiboks

Situatieschets. Na een grondige analyse van het vormingsaanbod voor thaiboksers speelden we in op de grote nood aan nieuwe en dynamische vormingen. Zeker voor het thaiboksen is een goed gevormd sporttechnisch en pedagogisch trainersbestand van groot belang. De realiteit is vaak anders. Een van de belangrijkste redenen hiervoor is het feit dat het thaiboksen niet erkend is op de Vlaamse sporttakkenlijst. Dit maakt dat de sportclubs en de federatie zich minder professioneel kunnen ontplooiën. Geen erkenning betekent in vele gevallen ook geen subsidies en minder mogelijkheden voor vorming. Het aanbod van de Vlaamse Trainersschool biedt weinig keuzemogelijkheden. De cursus initiator risicovechtport is ongeveer de enige cursus die wordt aangeboden door de Vlaamse Trainersschool en geschikt is voor thaibokstrainers. Maar in de praktijk vinden weinig jonge thaiboksers de weg naar deze cursus. Voor velen vraagt deze cursus te veel tijd en engagement, zonder garantie op een succeservaring. De kostprijs van 175 euro is voor sommigen ook een struikelblok (initiator risicovechtport 2012). Maar omdat we sterk geloven in de relevantie ervan, hebben we geprobeerd om trainers uit onze clubs naar deze cursus te leiden. Voor enkele witte raven uit ons netwerk is dat ook gelukt. Daarnaast is echter nog een grote groep beloftevolle trainers voor wie de drempel tot het behalen van dit diploma te hoog is.

Project. Na overleg met de thaiboksfederatie besloten we om een cursus ‘hulp initiator muay thai’ uit te werken, een opstapcursus voor jonge assistent trainers uit thaiboksclubs. Hierbij beperkten we ons tot de essentie van het hulptrainer zijn. In een cursus van 16 uur kwamen pedagogische, sporttechnische en administratieve thema’s aan bod. De cursus had meerdere doelstellingen. Ten eerste wilden we het organisatorische draagvlak van clubs verbreden. Vele clubs worden geleid door één persoon die alle sportdidactische en organisatorische expertise bezit. Ten tweede wilden we een laag-drempelige opstap voor de hierboven reeds vermelde cursus ‘initiator risicovechtport’ creëren. De cursus vond plaats in Antwerpen en er werd slechts 20 euro inschrijvingsgeld voor gevraagd.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De federatie nam van bij de aanvang een zeer belangrijke rol op in het uitwerken van deze cursus, ging mee op zoek naar geschikte lesgevers, trad op als sponsor en als promotor op het Vlaamse niveau. De inhoudelijke uitwerking van deze cursus werd uitbesteed aan Gitte Haenen, trainer bij de thaiboksclub Bulldogs. Onze verenigingsondersteuner was een nuttige schakel bij de uitwerking van deze cursussen. Enerzijds bood hij inhoudelijke en logistieke ondersteuning, anderzijds verzorgde hij de promotie en communicatie op het Antwerpse niveau. Maar we stapten ook naar de Vlaamse Trainersschool met de vraag om samen te werken rond deze cursus. Wanneer het volgen van onze cursussen van die kant zou leiden tot een erkend diploma, dan zou dat voor onze deelnemers een grote meerwaarde zijn. Een samenwerking in die zin bleek echter – althans op dit moment – niet mogelijk, één van de moeilijkheden waar we op stuiten is de formulering van kwalitatieve criteria of garanties.

Outcome en resultaten. Er werden drie cursussen georganiseerd waarbij er gemiddeld 25 deelnemers slaagden per cursus. We gaan ervan uit dat deze deelnemers hun gading niet konden vinden binnen het VTS-aanbod en dat ze uitgeweken zijn naar een aanbod dat meer rekening hield met hun behoeften en mogelijkheden. De respons toont aan dat het zinvol is om de drempel naar deze cursussen te verlagen en dat er nog een grote 'markt' is die onaangeroerd blijft. De cursus werd volledig uitgeschreven. Dat maakt het mogelijk om hem ook op de lange termijn en door anderen te laten organiseren.

Toekomstperspectief. Omdat de thaiboksfederatie steeds de voortrekker is geweest van deze cursus en de cursus ook helemaal uitgewerkt en uitgeschreven werd, geloven we er sterk in dat hij ook zonder onze verdere bijdrage kan blijven bestaan. Deze cursus wordt momenteel nog niet door VTS erkend. We hopen echter dat de cursus op termijn als een voorbeeld kan dienen voor het bereiken van doelgroepen als de onze. We vinden het ook logisch dat het volgen van deze cursus zou leiden tot een formele erkenning en bijhorende attestverlening.

8.1.3 De cursus dansanimator

Situatieschets. Bij iedere opstart van een nieuwe danswerking zochten we een geschikte danslesgever voor de specifieke werking. Kandidaat-lesgevers bleken maar zelden over een diploma dansdocent/dansanimator te beschikken. Uit de vele gesprekken die we hebben gevoerd bleek dat jonge danslesgevers geen aansluiting vinden met het vormingsaanbod voor dansbegeleiders omdat het vaak te hoogdrempelig is. Ook de jongeren uit de opgestarte dansgroepen van JES waren niet geneigd om zich verder te specialiseren als dansdocent. Al zien ze zichzelf wel lesgever worden en zijn ze bereid daarvoor de nodige inspanningen te doen, ze haken al gauw af wanneer ze zich op onvertrouwd terrein moeten begeven of niet goed weten wat hun inspanningen zullen opleveren.

Met ons project wilden we iets doen aan deze vormingsnood met een aangepast aanbod. We leidden een groep vrijwilligers op die een verantwoordelijke rol in dansprojecten konden opnemen. We kozen daarbij eerder voor de jeugdwerkinsteek dan voor een danstechnische aanpak.

Project. In samenwerking met het vormingsteam van JES organiseerden we een dansanimatorcursus. Met deze cursus wilden we adolescente en jongvolwassen vrouwen uit ons netwerk de kans geven om zichzelf op pedagogisch vlak meer te ontplooiën in het geven van activiteiten met een danstoets. De hoofddoelstelling was niet direct om hen sporttechnisch bij te scholen. Veel meer wilden we met hen aan de slag om activiteiten te organiseren binnen het jeugdwerk, waarbij de danstoets de rode draad in het geheel vormde. Op het programma stonden conflicthantering, de opbouw van dansactiviteiten en lessen, EHBO, ... Nadat ze een cursus van 60 uren hadden doorlopen, volgde een stage. Als erkende en landelijke vormingsorganisatie kan JES geattesteerde cursussen in het jeugdwerk aanbieden. Dit maakt dat jongeren, na het vervolmaken van deze cursus, ook aan de slag kunnen gaan als geattesteerd jeugdwerkanimator.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De verenigingsondersteuner nam het initiatief om de cursus inhoudelijk uit te schrijven en voor te bereiden. Verder nam de verenigingsondersteuner de rol op om samen met de vormingsmedewerker van JES heel gericht de promotie te verzorgen. We richtten ons hier op een moeilijk te bereiken doelpubliek: jonge en adolescente vrouwen ouder dan 16 jaar. We gingen bij naburige jeugdwerkingen, dansclubs en jongerenbeurzen op bezoek om de cursus voor te stellen. De cursus werd samen gegeven met de vormingsmedewerker van JES, die al meer ervaring had in het geven van groepsbegeleidende cursussen. Toen de cursus afgelopen was en de jongeren hun attest hadden behaald, volgde de verenigingsondersteuner deze vrijwilligers verder op. We hielden contact en betrokken ze bij talrijke activiteiten of nieuwe projecten (bvb. als lerares in een nieuw dansproject).

Outcome en resultaten. Gezien het feit dat we ons hier op een heel specifieke niche concentreerden, beperkten we ons tot een achttal cursisten per keer. Dat liet ons toe om de deelnemers ook individueel intensief te coachen. De impact van deze cursus op onze werking was wel enorm. De combinatie van de cursus met onze coaching van de danswerkingen

maakt dat we de deelnemers meer perspectieven konden geven dan bij een doorsnee danscursus. We kregen de ruimte om de deelnemers voor een langere tijd op te volgen en hen binnen een breder netwerk als dansleerkracht of animator te betrekken, wat voor de deelnemers een meerwaarde was. Een van de meest opmerkelijke resultaten was dat we bij het zwangerschapverlof van de verenigingsondersteuner een dansanimator als tijdelijke vervanging in die functie konden inzetten.

Toekomstperspectief. Gezien het feit dat het project Vecht & Dans als proeftuin ten einde loopt, zal de dansanimatorcursus niet in deze vorm worden voortgezet. De organisatie ervan is al te afhankelijk van de beschikbaarheid van een verenigingsondersteuner. JES blijft echter geëngageerd door een structureel dansplatform op te richten waar jonge dansers, vrijwilligers en leraressen terecht kunnen met hun noden en ambities.

9. Netwerken versterken

We zetten in op het versterken van verenigingen door duurzame netwerken te ontwikkelen en te ondersteunen. Aanvankelijk stelden we vast dat talrijke verenigingen de brede waaier aan ondersteunende mogelijkheden voor clubs niet kenden. Een van de belangrijkste redenen hiervoor was dat de meeste verenigingen geen beroep konden doen op een formeel of informeel netwerk waarin hen de weg naar die ondersteuning werd getoond. Aan de andere kant waren sommige verenigingen wel gekend bij de ondersteunende diensten, maar hadden ze daar geen al te beste reputatie. Best begrijpelijk aangezien sommige verenigingen op structureel en administratief vlak allesbehalve uitblinkers zijn en sportfunctionarissen hen om die reden wel eens als probleemclubs zien. Dat brengt een kettingreactie op gang: als clubs zich - om welke reden dan ook - afgewezen weten, voelen ze zich miskend en gaan ze het establishment wantrouwen.

Onze clubs waren aanvankelijk niet geneigd tot een brede samenwerking omdat die allerlei ingewikkelde verplichtingen veronderstelt. We vonden dat problematisch omdat we van mening zijn dat clubs die sterk verankerd zijn in een netwerk meer zuurstof krijgen om hun eigen werking te waarborgen, sneller kunnen rekenen op steun als dat nodig is en een grotere rol kunnen spelen in de lokale gemeenschap. We wilden clubs dus niet op hun eilandje laten zitten en brachten ze in contact met fondsen, lokale overheden en bestaande vormingscursussen. De verenigingsondersteuners opereerden hier als brugfiguur. Daarbij namen we zowel een sensibiliserende als een begeleidende rol waar.

Daarnaast stelden we bij de aanvang van ons project vast dat de clubs onderling zelden samenwerkten. Er was eerder sprake van concurrentie en weinig trainers en bestuurders wilden aanvankelijk gezamenlijk op zoek gaan naar oplossingen voor gemeenschappelijke belangen. Toen we met een gerichte rondvraag op zoek gingen naar de thema's waar alle sleutelfiguren interesse voor konden opbrengen, kwamen we uit bij de sportgerelateerde thema's. We werkten vervolgens een sporttechnisch vormingsprogramma uit met concepten zoals een 'train de trainer'-dag, workshops, seminars,... Op die manier realiseerden we ook een andere doelstelling: er ontstond vanzelf een dialoog tussen de clubverantwoordelijken.

Een constante was dat we steeds zochten naar gemeenschappelijke belangen en duidelijk geformuleerde doelstellingen. Een breed netwerk met diverse partners heeft echter wel leiding en begeleiding nodig. Als verenigingsondersteuners namen we hierin een meervoudige rol op.

Voor bovenlokale initiatieven waarbij we clubs samenbrachten, waren we vaak initiatiefnemer. Wanneer clubs contact wilden leggen met bovenlokale structuren zoals federaties of met andere clubs, had de verenigingsondersteuner een brugfunctie. Daar waar clubs met een negatieve perceptie te kampen hadden, traden we op als bemiddelaar en brachten we een dialoog op gang tussen de ondersteunende partners en de clubs.

Ook het interne clubnetwerk kreeg van ons heel wat aandacht. Er werden initiatieven gelanceerd die de binding tussen bestuursleden, sportieve staf, ouders en andere vrijwilligers konden versterken.

9.1 Cases

9.1.1 Seminars als netwerkmomenten voor thaibokstrainers

Situatieschets. Zeker voor het thaiboksen is de nood aan een goed gevormd sporttechnisch en pedagogisch trainersbestand van groot belang. Maar daarnaast stelden we vast dat de Antwerpse clubs elk op hun eiland vertoefden. Hooguit kwamen Antwerpse trainers elkaar eens tegen op gala's waar hun pupillen tegen elkaar kampften, maar verder gingen die contacten niet. We besloten om een workshopreeks te organiseren waarbij we de sleutelfiguren van de talrijke clubs bij elkaar zouden brengen. Dat zagen we als een eerste stap om een ondersteunend netwerk voor de sector te creëren.

Project. Op onze 'train de trainer'-dagen brachten we de clubleiders en hun assistenten samen om te luisteren naar sportdeskundigen zoals Nederlands topfysiotherapeut Rayen Bindrahan. Als topsportdeskundige had hij al veel geloofwaardigheid opgebouwd bij de begeleiding van superatleten zoals Ruud Gullit en Tyrone Spong. We nodigden hem uit om op seminaries te spreken over thema's waarin de trainers sterk geïnteresseerd waren. In samenwerking met de federatie organiseerden we seminaries die telkens twee tot drie lesuren duurden. Ze vonden plaats op momenten dat de meeste trainers zich vrij konden maken. Dat bleek te zijn op zondagnamiddagen. Er volgden bijeenkomsten over krachttraining, gezonde voeding, blessurepreventie en mental coaching.

Al daagden trainers op uit interesse voor het onderwerp en ook wel omdat de spreker een grote reputatie bezat, voor ons was het van groot belang dat we erin slaagden om de toonaangevende figuren uit de Antwerpse thaiboks wereld samen te brengen. Op die manier ontstond er een vertrouwelijk klimaat waarbij er informeel van gedachten werd gewisseld.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De verenigingsondersteuner nam het initiatief en was verantwoordelijk voor de organisatie. Eerst gingen we met een bevraging op zoek naar een gemeenschappelijke interesse bij trainers. Die bleek zich – niet zo verwonderlijk – steeds te situeren in de sporttechnische hoek. Vervolgens zocht onze verenigingsondersteuner de meest geschikte vormingsverstrekker. De verenigingsondersteuner verzorgde ook de mondelinge en schriftelijke communicatie en regelde de inschrijvingen. Hij maakte de flyer en de week voor de vormingen werd er veel gebeld of op bezoek gegaan bij de clubs. Na verloop van tijd betrof de verenigingsondersteuner ook de thaiboks federatie bij dit succesproduct en werd de federatie een sponsor van enkele 'train de trainer'-dagen.

Outcome en resultaten. In totaal werden er negen workshops georganiseerd, waarbij elke sessie 10 tot 20 deelnemers telde. Door samen te komen rond deze thema's werd de staf van de clubs sporttechnisch beter gevormd. Daarnaast zorgden deze seminars voor een collectief bewustzijn bij de Antwerpse thaiboksclubs. Hierdoor ontstond een gedeelde identiteit die vervolgens ook uitmondde in betere individuele samenwerkingsverbanden tussen clubs. Een van de onrechtstreekse gevolgen hiervan is bijvoorbeeld dat twee clubs voortaan jaarlijks samen een gala organiseren.

Toekomstperspectief. Oorspronkelijk organiseerden we deze vormingen zelf en namen we de finan-

ciële last op ons. Na verloop van tijd was de thaiboksfederatie ook geïnteresseerd in deze vormingen en sponsorden zij de sessies. De kans is groot dat de federatie deze vormingen in de toekomst zal dragen, al denken we dat hier ook een interessante rol voor de stad Antwerpen of VTS is weggelegd.

Praktijkervaringen. Mond-tot-mondreclame bleek de meest efficiënte manier te zijn om de trainers bij elkaar te brengen. Hadden we enkel via mail gewerkt, dan zouden we nooit zoveel trainers bij elkaar gekregen hebben. Tijdens de hele duur van de proeftuin bleef het opvallend hoe we met trainers best via vertrouwelijke kanalen (en liefst face-to-face) konden communiceren.

Verder volstaat een goed vormingsconcept niet wanneer de geloofwaardigheid van de lesgever ontbreekt. Als we de seminars zelf hadden gegeven, had de opkomst een stuk lager gelegen. Als verenigingsondersteuner is het belangrijk om de juiste persoon voor de juiste job te vinden, eerder dan alles zelf te willen doen. Zo kwamen we terecht bij externe deskundigen die op basis van hun verdiensten in de sport respect afdwongen bij de trainers.

9.1.2 Een platform voor dansvrijwilligers

Situatieschets. Nu we sinds enkele jaren sterk geïnvesteerd hebben in het creëren van een nieuwe danscontext is dans een wezenlijk onderdeel geworden van het jeugdwerkeraanbod van JES. De dansvrijwilligers zijn daarbij dé motor van die JES-danswerkingen. Na jaren van engagement als dansleerkracht zijn ze uitgegroeid tot geloofwaardige rolmodellen voor jongeren. Toch merkten we dat ook de dansvrijwilligers nood hebben aan een danstechnische en een pedagogische input. Daarom richtten we een dansplatform op voor jongeren die een dansanimatorcursus volgden bij JES en ook voor dansleerkrachten die les geven in een jeugdwerking of school. Door hen samen te brengen, kunnen we hen inspireren, ondersteunen en ideeën laten uitwisselen.

Project. We mikken op jongeren die al dansles geven of alvast een dansanimatorcursus hebben gevolgd en verder verbonden zijn aan één van de Antwerpse danswerkingen van JES. Het traject bestaat uit maandelijkse bijeenkomsten waarop we intervisiemomenten, pedagogische sessies, inspirerende danstechnische vormingen en groepsbindende activiteiten voorzien. Het platform is het resultaat van een samenwerking tussen de verenigingsondersteuner dans, de EVC-medewerker en de vormingsploeg van JES.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De verenigingsondersteuner zet de structuur uit van het dansplatform en stuurt het traject inhoudelijk aan. Ze creëert op die manier perspectieven voor zowel de dansleerkrachten als voor de danswerkingen. Ze motiveert haar vrijwilligers door de meerwaarde van een deelname aan het platform aan te tonen.

Outcome en resultaten. Het traject startte in november met een danstweedaagse in Brussel. Nadien werden er maandelijks bijeenkomsten georganiseerd op basis van de noden van de groep. Het dansplatform biedt een klankbord aan acht vrijwilligers tussen de 17 en 28 jaar. Het verenigen van dansvrijwilligers heeft verschillende positieve effecten opgeleverd. Enerzijds delen de deelnemers hun ervaringen, noden en ambities met elkaar. Hierdoor stimuleren ze elkaar om te groeien als dansbegeleider. Anderzijds doet het platform een netwerk van danswerkingen ontstaan met vrijwilligers die elkaar persoonlijk hebben leren kennen.

Toekomstperspectief. Het dansplatform speelt een belangrijke rol in de verdere ontwikkeling van de danswerkingen van JES. In de toekomst zou het goed zijn dat de verschillende JES-danswerkingen meer gaan samenwerken op gebied van vorming, toonmomenten en extra activiteiten zoals danskampen en groepsuitstappen tijdens vakantieperiodes. Een goed draaiend vrijwilligersteam is dan erg wenselijk. Ook voor de jongeren die een dansanimatorcursus zullen volgen en dus de dansleerkrachten van de toekomst zijn, is dit platform belangrijk.

Praktijkervaring. De klemtoon van het platform ligt voornamelijk op het verenigen van de dansvrijwilligers die elkaar ook daadwerkelijk ontmoeten tijdens de intervisiemomenten. Het zijn momenten waarop vrijwilligers aangeven waarin ze graag willen groeien, signaleren waar ze het moeilijk mee hebben en wat er ontbreekt aan ondersteuning. Zowel op

pedagogisch als op danstechnisch vlak komen er dan noden bovendrijven. Op pedagogisch vlak was er een duidelijk geformuleerde behoefte aan vorming over het omgaan met specifieke doelgroepen, conflicthantering, de ontwikkeling van het kind, ervaringsleren,.... Op basis van die informatie gingen we samenwerken met het vormingsteam van JES en organiseerden we vormingssessies op maat. Ook danstechnisch is de nood naar verbreding en verdieping groot. De docenten hebben het steeds moeilijker om eigentijdse en aansprekende choreografieën te bedenken. Ze zoeken naar inspiratie bij andere dansstijlen en bij andere dansdocenten. Daarom nodigen we op regelmatige basis dansexperts uit die vanuit hun persoonlijke dansstijl een introductieles geven.

Dansleerkracht: "Ik zou graag binnen een paar jaar de danswerking kunnen overdragen aan enthousiaste collega's. En dan een ander creatief project uitwerken voor de jongeren, iets met cultuur ofzo... Ik vind het belangrijk dat de jongeren zoveel mogelijk leerkansen kunnen krijgen. En voor mezelf wil ik natuurlijk ook nieuwe uitdagingen aangaan." (Y. dansleerkracht/coördinatrice danswerking LL Sito 5)

9.1.3 Ouderwerking in een sportclub

Situatieschets. Ouders laten participeren in de zes voetbalclubs bleek een hele opdracht. De voetbalclubs uit onze proeftuin vertrekken vooral vanuit een praktische noodzaak als ze ouders willen laten participeren. De clubs zijn nu eenmaal voortdurend op zoek naar helpende handen: afgevaardigden, mensen die truitjes willen wassen, personen die langs het veld met de kassa willen rondgaan of ouders die met de auto mee op verplaatsing gaan,... Mensen vinden om al dat werk uit te voeren, is en blijft een moeilijke opdracht. De vraag lijkt groter dan het aanbod. Maar wij wilden weten of die veronderstelling echt klopt. Misschien was het potentieel van participerende ouders wel groter dan vermoed werd? Bovendien – zo dachten we – moeten voetbalclubs verder durven denken en ouders niet enkel inschakelen om een aantal praktische zaken in de club te regelen. Meer participatie van ouders zorgt ook voor meer binding, een betere communicatie, een grotere diversiteit, wederzijds begrip en respect tussen de ouders en de club en tussen ouders onderling. Je creëert meer verdraagzaamheid en respect voor de medewerkers uit de club, voor scheidsrechters, trainers en supporters. Er is winst voor beide partijen: niet alleen clubs hebben baat bij een goede ouderwerking en ouderparticipatie, er is ook een return voor de ouders. Zij zien hun eigen kinderen voetballen, moedigen hen aan, maken van nabij mee hoe ze zich ontwikkelen, breiden hun persoonlijke netwerk uit, nemen een engagement op en krijgen er de nodige waardering voor terug.

Kort op de Bal tracht met enkele – meestal kleinschalige – initiatieven een verbinding tussen clubs en ouders te leggen. Op deze manier willen we een antwoord bieden op de vraag naar extra handen, maar in een breder perspectief creëren we ook meer gedragenheid, binding en wederzijds respect in de clubs.

Project. Om ouders dichter bij de club te betrekken organiseren we samen met de clubs tijdens het seizoen enkele ‘bindingsversterkende’ activiteiten. Deze activiteiten zijn laagdrempelig en bevorderen het contact tussen ouders onderling en ook tussen ouders en de club. Ze worden het best georganiseerd tijdens, voor of na een voetbalwedstrijd zodat de ouders hun kinderen kunnen zien spelen of gestimuleerd worden om te komen kijken. Onderstaande initiatieven zijn helemaal niet nieuw. Wel nieuw is de manier waarop wij ze hebben gebruikt, net zoals het doel waarvoor de acties werden opgezet en de plekken waar we deze activiteiten hebben georganiseerd.

- **Oudervergadering:** We proberen ieder seizoen te starten met een oudervergadering tussen de ouders en het bestuur om zo de communicatie tussen de club en de ouders te optimaliseren. Een oudervergadering is niet alleen eenrichtingsverkeer van de club naar de ouders, maar ook een platform waar ouders inspraak kunnen krijgen.
- **Warmedrankenactie:** Warme dranken uitdelen aan de aanwezige toeschouwers, zowel van de eigen partij als van de tegenpartij, liefst ook tijdens een wedstrijddag in de winter. Het is de meest laagdrempelige actie waarbij de club het initiatief neemt om ouders te bedanken voor hun aanwezigheid tijdens de barre wintermaanden.
- **Apero-actie:** Ouders maken een aperitiefhapje klaar voor de wedstrijd en bieden dit tijdens de wedstrijden aan de ouders van de thuis- en de bezoekende ploeg aan. Met een apero-actie ga je op een heel laagdrempelige manier

contact creëren tussen de ouders onderling, maar ook tussen de ouders en het bestuur. Het betreft zowel de vaders als de moeders want vaak staan zij in voor het maken van de hapjes.

- **Vader-zoontornooi:** Het organiseren van een tornooi, bij voorkeur samen met jongeren uit de club, waarbij wedstrijden gespeeld worden tussen vader-zooncombinaties binnen eenzelfde leeftijdscategorie. Het vader-zoonvoetbaltornooi vraagt een actievere betrokkenheid. De vaders moeten zich al speciaal daarvoor verplaatsen of vrijmaken.

Bovenstaande activiteiten werden samen met de clubs georganiseerd. We zorgden ervoor dat enkele mensen een actieve rol konden opnemen met gepaste ondersteuning door de verenigingsondersteuners. Op termijn moeten ze deze activiteiten zelf kunnen dragen.

Wij willen clubs laten inzien dat werken met je eigen 'human capital' kan leiden tot een verdieping en verankering van het vrijwilligersengagement. Het is belangrijk dat clubs ervaren dat bepaalde activiteiten met en door ouders een uitstekende voedingsbodem bieden om nieuwe medewerkers in de club te vinden. Op die manier kan een club haar medewerkersbestand vergroten, haar draagvlak verbreden en vooral een grotere betrokkenheid creëren van deze mensen tot de club. We hopen met deze initiatieven een basis te leggen voor een uitbreiding van het vrijwilligersbestand van de club op lange termijn.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De verenigingsondersteuner plaatst zich in de rol van veranderingsmanager. Hij probeert in alle geleidingen van de club zaadjes te planten om een idee te laten groeien. Hier komt dan ook heel wat mensenkennis en overtuigingskracht bij kijken. Dit kan pas lukken als er eerst een goede vertrouwensband is ontstaan. Vooraleer dergelijke initiatieven tot stand kunnen komen, gaan er heel wat gesprekken en geduld aan vooraf. Het gebeurt niet onmiddellijk dat mensen gewonnen zijn voor een 'nieuw' idee. Het is belangrijk dat het accent wordt gelegd op de mogelijkheden en kansen die dergelijke acties met zich mee kunnen brengen. Naast het in gang zetten van de acties, helpt de verenigingsondersteuner ook bij de voorbereiding of op de activiteit zelf. Op deze manier kan de verenigingsondersteuner verder netwerken en weer nieuwe mensen leren kennen in de club.

Outcome en resultaten. Vanuit Kort op de Bal hebben we natuurlijk bepaalde verwachtingen bij het organiseren van dergelijke initiatieven. Oudervergaderingen kunnen het clubbestuur transparanter maken en er kan meer wederzijdse betrokkenheid gecreëerd worden. Een club doet daar haar voordeel mee. Zo werd tijdens de oudervergadering bij Ritterklub Jette het vervoersprobleem besproken. Bij uitwedstrijden had de club moeite om de spelersgroep tot op het veld van de tegenstander te krijgen. In gezamenlijk overleg werd een oud en structureel probleem met ouders en bestuurders aangepakt. Nog in Ritterklub Jette gaven de ouders tijdens een oudervergadering aan om meer te organiseren rond Nederlands in hun voetbalclub. Er werd vervolgens een samenwerking opgezet met het Huis van het Nederlands om te werken rond Nederlands op het voetbalveld. Wat blijkt? Enkele ouders vonden nadien zelf de weg naar het Huis van het Nederlands om

daar een intakegesprek te doen en te kijken welke opleidingen zij zelf konden volgen om hun Nederlands te verbeteren. Dergelijke activiteiten hebben dus niet alleen hun effect op de club, maar ook op een bredere maatschappelijke context.

Toekomstperspectief. De binding met een club ontstaat pas op de langere termijn, het is de optelsom van effecten van kleinschalige activiteiten, attenties en contacten. Het is als club belangrijk om dat langetermijnperspectief te zien en er een bewuste strategie rond te ontwikkelen. Het moet een bewuste keuze zijn om tijdens het seizoen activiteiten te organiseren om ouders te betrekken bij de clubwerking. Gaandeweg kan dit aanbod binnen de club verankerd worden en kan het zelfs een zichzelf onderhoudende werking worden. Er wordt dan een natuurlijke aangroei verzekerd van vrijwilligers die op hun beurt weer ingezet kunnen worden om de volgende reeks activiteiten mee te dragen. Verdwijnt deze continuïteit dan zal de relatie tussen de club en de basis verslappen.

De verankering van de oudervergaderingen zal waarschijnlijk vlot verlopen, het is een initiatief dat al enkele jaren plaatsvindt bij verschillende van onze clubs. De losse initiatieven tijdens het seizoen hebben diezelfde verankering nog niet. Veel zal afhangen van de mensen die hier in de voorbije seizoenen aan hebben meegewerkt. Zetten ze zelf de acties verder of dragen ze de acties over aan nieuwe medewerkers? Dat is moeilijk te voorspellen. We beseffen dat het verloop in de clubs groot is en dat daarmee ook het bewustzijn rond (het belang van) zo'n acties snel verloren kan gaan.

Praktijkervaringen. Een oudervergadering is geen nieuw concept. Het wordt in scholen en in sportclubs al jaren gebruikt om de ouders van leden te informeren over de eigen werking en om alle afspraken nog eens op een rij te zetten. In vele clubs zien we dat het nodig is om op geregelde tijdstippen terug te komen op het afsprakenkader (bvb. de tijdige aanwezigheid op wedstrijddagen, het op tijd betalen van het lidgeld, de houding van de ouders tijdens de wedstrijden,...).

Kort op de Bal heeft getracht om oudervergaderingen meer dynamisch en interactief te maken. Zo organiseerde Ritterklub Jette al verschillende jaren een oudervergadering in het begin van het seizoen. Ook hier stelden we vast dat het vaak eenrichtingsverkeer was tussen bestuur en ouders. Door een samenwerking tussen onze verenigingsondersteuner en een enthousiaste technisch verantwoordelijke voor de jeugdopleiding (TVJO) kregen de oudervergaderingen van Ritterklub Jette een andere dynamiek. Zo werden de vergaderingen voor het eerst samen met een aantal trainers voorbereid. Samen met de TVJO en de trainers werd een traject uitgedokterd waarbij enkele nieuwe competenties aan bod kwamen. Zo werd er nagedacht over de inhoud van een presentatie en spraken ze voor het eerst voor een (ouder-)publiek. De trainers kregen daarnaast ook een vorming 'multimedia'. Dit hield in dat ze een initiatie kregen vanuit JES en Kort op de Bal om te werken met een laptop, beamer en een Powerpointpresentatie te maken. De presentatie gebeurde in het Nederlands maar met ondersteuning van Franstalige slides.

Een oudervergadering is ook het ideale moment voor ouders om vragen te stellen en nieuwe input te geven aan het bestuur. Oplossingen voor het vervoersprobleem en de vraag naar meer Nederlandse ondersteuning kwamen langs deze weg op de bestuursagenda van Ritterklub Jette te staan. De oudervergaderingen waren voor deze club in meerdere opzichten een succes. Met een activering van de rollen van bestuur, ouders en trainers hebben we clubversterkend gewerkt. Uit de aanwezigheid van een tachtigtal ouders per vergadering mag ook blijken dat het vernieuwde elan ook resulteerde in een grotere belangstelling van de betrokkenen partijen.

9.1.4 Een samenwerkingsverband tussen Ritterklub Jette en het Huis van het Nederlands

In deze case was de netwerkversterking eerder een bijproduct van ons werk. In onze ondersteuning van één club in het bijzonder, Ritterklub Jette, was taalverwerving van meet af aan een belangrijk doel. Zoals opgemerkt in de vorige case zorgden onze acties rond taalverwerving op en rond het voetbalveld ervoor dat we buiten de sportsector gingen samenwerken met een gespecialiseerde partner. Het gevoerde taalbeleid kan er dus toe leiden dat mensen ook buiten de club nieuwe netwerken gaan verkennen. Omdat het één van onze opdrachten was om dit terrein binnen de proeftuin uitgebreid te verkennen, willen we de case nog eens afzonderlijk beschrijven.

Situatieschets. Voetbalclub Ritterklub Jette profileert zich als Nederlandstalige club in Brussel, maar het merendeel van de leden is anderstalig. Het is één van de twee clubs in Brussel die ook aangesloten zijn bij de Voetbalfederatie Vlaanderen

(VfV). De club probeert een inspanning te leveren om Nederlands als voertaal te behouden en te blijven werken aan de Nederlandstalige identiteit van de club. Niet alleen vanuit het bestuur, maar ook vanuit de ouders kwam de vraag naar meer Nederlandstalige ondersteuning in deze club. In samenspraak met de club werd op initiatief van Kort op de Bal een samenwerking opgezet met het Huis van het Nederlands Brussel (HVN). Deze organisatie werkt in Brussel aan taalbeleid en taalpromotie.

Project. In oktober 2011 werd de start gegeven voor dit pilootproject. Er werden twee trainers geselecteerd die wekelijks tijdens de trainingen gecoacht zouden worden door een taalcoach van het HVN. De doelstellingen voor dit project waren drieledig. Ten eerste wilden we de trainers versterken in het gebruik van Nederlands tijdens hun voetbaltrainingen. Een

tweede doelstelling was de vooral anderstalige spelers uit deze club op spelenderwijze en in een meer informele context te laten kennismaken met het Nederlands. Ten derde werd er werk gemaakt van de bewustwording van de ouders. Via een duidelijke communicatie werd er gewezen op de maatschappelijke meerwaarde van het Nederlands voor anderstalige spelers. Overkoepelend kunnen we stellen dat deze samenwerking vooral als doel had om zowel trainers, ouders, spelers als club bewust te maken van de meerwaarde die Nederlands tijdens het voetballen, kan hebben op anderstalige spelers.

Wat doet de verenigingsondersteuner. De verenigingsondersteuner nam het initiatief om beide partijen rond de tafel te brengen. De vraag kwam in eerste instantie van Ritterklub Jette die een oplossing zocht voor het tanende Nederlandstalige taalgebruik in de club. Meer en meer Nederlandstalige spelertjes verlieten hierdoor de club. Het Huis van het Nederlands werd aangesproken door de verenigingsondersteuner om te kijken of zij hier een oplossing en methodiek voor konden uitwerken. Er werd gekozen om trainers te begeleiden in hun Nederlandstalige taalgebruik.

Tijdens het afgelopen jaar nam de verenigingsondersteuner de verantwoordelijkheid voor enkele organisatorische aspecten. Hij verzorgde audio- en beeldmateriaal dat gebruikt wordt door het HVN als feedbackinstrument. Hij regelde de promotie naar de ouders, plaatste de samenwerking met het HVN op de agenda tijdens de oudervergadering en gaf hier ook een klein woordje uitleg over. Kortom, als verenigingsondersteuner koos hij bewust om in te zetten op de verdere bewustwording binnen de club om zo de meerwaarde van het Nederlands te promoten voor jonge spelers en trainers.

Outcome en resultaten. Tussen oktober en mei werden 17 begeleidingen uitgevoerd door het Huis van het Nederlands. In totaal werden zo telkens een dertigtal spelers bereikt met een leeftijd tussen de 8 en 10 jaar. In het tweede seizoen is het project binnen Ritterklub Jette uitgebreid naar zes trainers. Momenteel is er nog steeds één taalcoach en op termijn zullen dat er twee worden.

Toekomstperspectief. Het project en de samenwerking tussen Ritterklub Jette en het Huis van het Nederlands verloopt vlot. Er is dit jaar een nieuwe stap gezet door het aantal trainers dat begeleid wordt te verhogen naar zes. Tegen het einde van onze proeftuin zal dit pilootproject twee jaar bestaan. Dan is het tijd om de balans op te maken en te kijken of het Huis van het Nederlands dit zelfstandig kan blijven dragen en eventueel kan exploiteren en implementeren naar andere clubs in Brussel of daarbuiten. Het inschakelen van studenten in opleiding tot leerkracht Nederlands uit de nabijgelegen universiteiten of hogescholen is een mogelijke piste die bewandeld zou kunnen worden.

Praktijkervaringen. Voetbal als middel om Nederlands te stimuleren, hoe gaat zo iets nu in zijn werk? Samen met de trainers werd er bij de start van het project besproken hoe ze de Nederlandse taal moesten hanteren in de trainingen. Dat was geen evidentie omdat ze vroeger de trainingen voornamelijk in het Frans begeleidden. De nadruk werd dan ook vooral gelegd op Nederlands 'durven' spreken. Instructies worden eerst in het Nederlands gegeven en pas daarna eventueel in het Frans. De taalcoach gaf ook de raad mee om niet te snel over te schakelen naar het Frans om te verhinderen dat anderstalige spelers die wel Nederlands kunnen uit automatisme naar het Frans zouden grijpen.

Tijdens de begeleiding werden voor de training enkele afspraken of tips meegegeven: vermijd kromtaal, gebruik gebaren, gebruik de gebiedende wijze, herhaal zo veel mogelijk en creëer een vaste structuur en routine. Trainers moeten een routine aanleren om consequent en zo veel mogelijk Nederlands te spreken want dit geeft ook structuur aan de spelers. De training werd vervolgens geobserveerd door de taalcoach en nadien kregen beide trainers feedback. In enkele gevallen kwam de taalcoach ook tussen tijdens de trainingen.

Tijdens die coaching werd duidelijk dat beide trainers vaak met gelijkaardige problemen te kampen hadden zoals onzekerheid over het Nederlandse taalgebruik en te snel overschakelen naar het Frans. Anderzijds zijn beide trainers geëvolueerd: ze hebben het Nederlands meer geïntegreerd in de trainingen, spraken kinderen individueel aan in het Nederlands als ze het niet begrepen en gebruikten daadwerkelijk de tips rond communicatie.

Dit eerste jaar werd ook duidelijk dat het enige tijd in beslag nam vooraleer de trainers zelf overtuigd waren van de waarde van het gebruik van het Nederlands. Beide trainers waren op het einde van het seizoen dan ook positief over de evolutie die zij en hun groep hadden doorgemaakt. Het is en blijft positief om te zien hoe sport een werkelijke bijdrage kan leveren om op een informele wijze aan taaleducatie te doen.

H. (Jonge trainer en jeugdcoördinator in de onderbouw): “Het imago van onze club is niet zo positief in de buurt en bij andere ploegen. Daarom vind ik het belangrijk om een tornooi te organiseren dat perfect verloopt, om iedereen te tonen wat onze club kan.

Zonder de ondersteuning en de ervaring van de verenigingsondersteuner was dat mij niet gelukt.

De ploegen en de mensen die op het tornooi zijn gekomen waren allemaal positief, Zelfs de schepen van sport en de schepen van jeugd zijn komen kijken en van hen heb ik ook complimenten gekregen.”

9.1.5 De schepen luistert naar jonge dansers en thaiboksers

Situatieschets. We werken met een publiek dat soms moeilijk aansluiting vindt met de ondersteunende organisaties. Het is dan ook niet toevallig dat onze clubs weinig gekend waren bij deze organisaties. Daarom organiseerden we verschillende initiatieven om beide partijen samen te brengen. Één van de vele initiatieven in die zin was het bezoek van de Antwerpse schepen van Jeugd Güler Turan.

Project. In mei 2012 brachten we 14 jongeren uit onze vecht- en danssportclubs samen voor een verdiepend gesprek met de Antwerpse schepen van Jeugd. We concretiseerden dit door drie vragen centraal te stellen:

- Waarom doen jongeren aan sport?
- Welke ondersteuning hebben jonge sporters nodig in de stad?
- Welke drempels ervaren jongeren om tot sporten te komen?

Voor dit bezoek brachten we zowel jongeren uit onze dansclubs als de vechtsportclubs samen met de schepen. Zoiets is niet altijd evident, de tongen komen pas los wanneer de sfeer voldoende vertrouwen wekt. Om de jongeren met elkaar kennis te laten maken, voorzagen we eerst een gezamenlijke maaltijd. Vervolgens deelden we de groep in drie subgroepjes op en zoomden we al eens in op de vragen. Een uurtje later kwam de schepen langs en waren de jongeren voldoende voorbereid om het gesprek te starten.

Wat doet de verenigingsondersteuner. Nadat we dit bezoek hadden afgesproken met de entourage van de schepen, gingen we op zoek naar jongeren uit onze netwerken die bereid waren om de dialoog aan te gaan. Het bleek niet moeilijk om die jongeren in de clubs te vinden, wel hebben we ze voor alle zekerheid een week op voorhand en ook op de dag van het geplande bezoek nog eens gebeld. Ze zouden de afspraak anders weleens vergeten kunnen zijn ... Tijdens het gesprek zorgden de verenigingsondersteuners ervoor dat het ijs gebroken werd en dat de sfeer gemoedelijk en constructief was.

Outcome en resultaten. Het resultaat van dit project was dat jongeren hun mening konden uitspreken. Ze voelden zich gehoord en gerespecteerd. Uit de positieve reactie van de schepen achteraf, denken we dat ook zij er iets aan gehad heeft. We hopen dat gesprekken als dit kunnen wegen op het toekomstige jeugdbeleid van de stad, al is zoiets natuurlijk moeilijk te meten en wachten we met spanning op het volgende legislatuur- en beleidsplan.

Praktijkervaringen. Dit is één van de vele inspraakmomenten die we doorheen de proeftuin organiseerden. Het was steeds nuttig om die te voorzien, maar na verloop van tijd kregen we soms ook het gevoel overbevraagd te zijn door de partners. Op zich is dat een goed teken, maar inspraakinitiatieven zijn pas zinvol als er op voorhand wordt nagedacht over de terugkoppeling van het gesprek. Wie spreekt in naam van wie? Zijn er afspraken gemaakt? Hoe krijgen gesprekken een vervolg?

10. De verenigingsondersteuner

10.1 Een nieuw jobprofiel

Bij de uitwerking van ons project ontwikkelden we een nieuw jobprofiel voor professionals die ondersteuning boden aan de vrijwilligers van onze clubs. In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste eigenschappen die de JES-verenigingsondersteuners (moeten) bezitten.

Omdat ze op een relatief korte termijn vertrouwen moesten winnen, gingen we op zoek naar mensen die zeer dicht bij de leefwereld van de clubs stonden. Twee verenigingsondersteuners uit het voetbalproject verdienden hun strepen door zelf jeugdtrainer te zijn bij twee eerste klasse voetbalclubs. De verenigingsondersteuner vechtsport was al jaren actief in de Antwerpse vechtsportwereld en kon met zijn reeds opgebouwde netwerk veel gewicht in de schaal leggen. De verenigingsondersteuner van het dansproject was al op jonge leeftijd gebeten door de dansmicrobe en die passie wilde ze nu op anderen overdragen.

Ervaringsdeskundigheid was een ander belangrijk criterium voor de aanwerving van de verenigingsondersteuners. Vooral hun ervaring en bereidheid om te werken met een maatschappelijk kwetsbare doelgroep was van essentieel belang. Ze werden immers tewerkgesteld in clubs met een grote etnische en culturele diversiteit, clubs waar ook heel wat kinderen en jongeren uit kansarme gezinnen een plek hebben gevonden.

De einddoelstelling van onze projecten bestaat erin om dit publiek aan te spreken, in te schakelen en uiteindelijk ook sterker te maken. Dit vraagt enorm veel geduld en doorzettingsvermogen. Het is een proces van vallen en opstaan waarbij we soms ook op onze eigen grenzen botsten. Kansarmoede kunnen detecteren en er vervolgens ook mee kunnen omgaan, was dan ook een minimale vereiste.

Als stedelijke jeugdwerkorganisatie is dit voor ons geen nieuw verhaal dat startte met de proeftuin. Onder meer vanuit de ervaringen uit de andere deelwerkingen van JES konden we de verenigingsondersteuners een goede begeleiding aanbieden zodat ze hun rol als jongerenbegeleider ten volle konden opnemen.

Een andere factor van betekenis was dat de verenigingsondersteuner een soort veranderingsmanager was. Essentieel was dat hij zaken in gang kon zetten. Zoiets is niet evident want er moet steeds op het engagement van de vrijwilligers gerekend worden. Hierbij was een grote portie overtuigingskracht nodig. Zonder te forceren probeerden we onze vrijwilligers op vernieuwende ideeën te brengen. Hierbij lieten we ons niet verleiden tot het voeren van een oudbakken beschavingsoffensief. Het was noodzakelijk om onze eigen planning en visie aan te passen aan de clubrealiteit. Dit vroeg veel flexibiliteit, een sterk observatievermogen, een analytische geest en een goede portie realiteitszin. Het spreekt voor zich dat genoeg diplomatieke bagage hierbij van pas kwam.

Innovatief zijn en nieuwe processen in gang zetten is één zaak, maar ze in gang houden, is vaak nog moeilijker. Dit vraagt een totaal andere benaderingswijze. We gingen op zoek naar mensen die een proactieve en zorgzame handelingswijze konden garanderen. In de plaats van puimruimer te spelen, probeerden we problematische situaties juist te voorkomen. Dit vergde een grote alertheid. De verenigingsondersteuner had daarbij een rol in het zichtbaar maken van bepaalde patronen en situaties. Met een proactieve houding probeerde hij mogelijk escalerende situaties te voorkomen. Ook hier waren flexibiliteit, een goede timing en genoeg diplomatie cruciaal.

Een andere belangrijke eigenschap voor de verenigingsondersteuner was dat hij bruggen kon bouwen en zich niet te sterk voor de kar liet spannen van specifieke belangengroepen. Zelfs een amateurclub is in onze visie een verzameling van belangengroepen zoals trainers, jongeren, ouders en bestuur. Maar ook buiten de club zijn er platformen waar de club zich moet laten vertegenwoordigen. In dit hele kluwen bleek de verenigingsondersteuner een onmisbare schakel die het algemene belang van de club op een discrete en loyale manier vertegenwoordigde. Zijn positie zou moeilijk houdbaar zijn als hij zich te veel zou mengen in het spel waarbij mensen uit persoonlijke ambitie meer invloed proberen te verwerven.

De voorgaande beschrijving geeft misschien de indruk dat we het hier hebben over een nieuw soort ‘superprofessional’. Het klopt alleszins dat hij een veelzijdig profiel heeft en dat hij een beetje van alle markten moet thuis zijn. Het is echter niet zo dat onze verenigingsondersteuners supermensen zijn. Dat verwachten we ook niet van hen. Een van de meest gemeenschappelijke kenmerken van de verenigingsondersteuners is de authenticiteit. We hechten er veel waarde aan dat ze zichzelf kunnen zijn in hun job. Authentiek zijn betekent in onze ogen vooral ‘echt’ zijn, zonder gebreken te veel te moeten maskeren. Zoiets vereist dat de leidinggevendenden het vertrouwen genereren om dit te kunnen doen en dat ze realistische verwachtingen naar de verenigingsondersteuners konden formuleren. Hierin probeerden we als organisatie tegemoet te komen. Enerzijds deden we dit door een afstemming van ons personeelsbeleid met veel aandacht voor de vorming van onze medewerkers. Anderzijds gingen we op zoek naar een diverse samenstelling van het team om zo een evenwichtige balans te creëren. Zo ontstond een veelzijdig team dat bestaat uit een mix van denkers, doeners, ervaringsdeskundigen, procesbegeleiders en projectontwikkelaars.

10.2 Werken op de eerste, tweede en derde lijn

De voorgaande beschrijving van het profiel van de verenigingsondersteuner vraagt nog wat verduidelijking over de modus operandi van de verenigingsondersteuner. Een verenigingsondersteuner kan immers niet overal tegelijk zijn en de doelstellingen zijn soms al te ambitieus.

In de praktijk beogen we een simultane beïnvloeding van de drie niveaus waarbinnen onze verenigingsondersteuners zich begeven. Een eerste niveau is dat van de jongeren, trainers en vrijwilligers. Een tweede niveau richt zich op de organisatiestructuur van de verenigingen en het derde niveau is gericht op het ondersteunende netwerk waar de clubs zijn ingebed.

Op de eerste lijn werken we samen met jongeren en trainers om hen bewust te maken van hun motieven, leerpunten en kwaliteiten. De verenigingsondersteuner heeft daarbij de taak om interessante leerkansen te creëren en hij kiest daarbij voor een ervaringsgerichte aanpak. We gaan er immers vanuit dat jongeren meer leren door zelf te ervaren wat hun groei- en pijnpunten zijn, dan dat ze dit doen door een theoretische en abstracte vorming te volgen.

Op de tweede lijn is ook het voorwaardenscheppende karakter van de sportcontext van groot belang. Daarom spitsen we ons ook toe op het organisatieniveau. Op clubniveau leggen we de focus op een gezonde en duurzame verankering van onze initiatieven op de lange termijn. Hierbij is het van essentieel belang om een goede relatie uit te bouwen met de hoofdverantwoordelijken van de vereniging. Zo trachten we de organisatiecultuur en structuur van deze organisaties te beïnvloeden. Ook dit was een werk van lange adem, maar enkel op die manier konden we ervoor zorgen dat de ondersteuningsvorm minder vluchtig en van voorbijgaande aard was.

Het focussen op deze twee niveaus bleek soms onvoldoende omdat ze enkel gericht waren op de club. Clubs bevinden zich hiernaast ook nog in een breder veld met maatschappelijke, sociale en andere instellingen. Ook op deze derde lijn werkten we. Partners en andere beleidsvoerende organisaties die ervoor kunnen zorgen dat deze verenigingen zich optimaal konden ontplooiën, werden betrokken in de uitbouw van onze projecten. Dit bleek heel nuttig en wenselijk te zijn. Als partnerorganisatie konden we een bemiddelende of versterkende rol uitoefenen naar andere ondersteuningspartners.

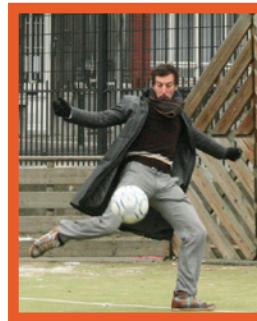

10.3 De verenigingsondersteuners over hun werk

Nizar:

Als verenigingsondersteuner sta je middenin de club. Bij de start van het project was het belangrijk om het vertrouwen te winnen van de mensen binnen de club: bestuur, trainers, vrijwilligers,... Tegelijkertijd werd je als het ware een observator van wat er zich binnen de club afspeelde. De verenigingsondersteuner startte met de observatie van de club, je deed een SWOT-analyse en na gesprekken met het bestuur, trainers en vrijwilligers ging je aan de slag met de informatie die je had verworven. Vragen als: wat zijn de noden binnen de club, welke acties zijn er nodig om de structuur binnen de club te versterken, wat zijn de frustraties binnen de club,... werden door de verenigingsondersteuner neergeschreven en in samenspraak met de clubverantwoordelijken omgezet naar acties.

Als je het hebt over clubversterking, dan moet je zeker ook een focus leggen op de relatie van de ouders met de club. Erg belangrijk is dat je eerst hun vertrouwen wint, dat je hen vervolgens laat inzien dat een sportclub zoveel meer is dan een vorm van naschoolse opvang en dat je de ruimte schept waarin ze enthousiaste en actieve clubpartners kunnen worden.

Greet:

In mijn jaren als verenigingsondersteuner lieten scholen, jeugdwerkingen en dansclubs me toe in hun interne keuken. Meer nog, ik kreeg het vertrouwen om verandering te creëren in hun manier van werken én denken. Ik vond het interessant om te zien hoe danswerkingen tot stand kwamen én om de schakel te zijn die de clubs organisatorisch sterker maakte. Maar het meeste voldoening haalde ik uit de persoonlijke begeleiding van dansers, lesgevers en verantwoordelijken. Je wil mensen versterken maar dat is niet evident, je moet immers hun tempo volgen. Soms zag ik hoe kansen onbenut bleven of haakten mensen af en dat was weleens frustrerend. Maar dan trok ik me op aan de succeservaringen van anderen. Zo denk ik aan de podiumkansen die we creëerden, aan de dansanimatorcursus die ervoor zorgde dat tal van jongeren zelf dansles kunnen geven, aan de momenten waar mensen zelf het woord namen, ... Veel te veel om op te noemen!

Pieter:

Allereerst kom je in contact met een hele grote variatie aan mensen binnen het voetbal: rijk, arm, wit, mulat of zwart, Nederlandstalig, Franstalig, katholiek, moslim of atheïst. Allemaal maken ze hun T-shirt nat en hollen ze met plezier achter dat balletje aan. Het kunnen werken op langere termijn vind ik ook wel leuk. Acties die op het eerste gezicht mislukken, zijn soms een eerste stap in de goede richting want we beseffen dat het een onderdeel is van een langer proces. En dat is precies een inzicht dat bij onze voetbalclubs wel durft te ontbreken.

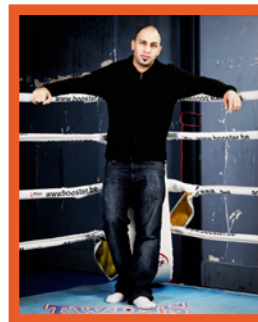

Bij het opzetten van acties komen we ook in contact met de verschillende lagen van de club. Je motiveert ouders of leden, overtuigt trainers op een geduldige manier en motiveert het bestuur om actie te ondernemen. De variatie in de job is ook heel groot. De ene dag ben je met uitvoerend werk bezig zoals tenten opzetten, de andere dag schrijf je (bijzonder saaie) verslagen en 's avonds babbel je met ouders, trainers en bestuursleden. Neem bijvoorbeeld het competentiemodel: het gaat in eerste instantie louter over het geven van voetbaltrainingen, maar daarachter zit een visie met verdieping en een planning op de langere termijn. Als verenigingsondersteuner werk je altijd op meerdere lagen tegelijkertijd.

Rachid:

De voorbije vier jaren als verenigingsondersteuner heb ik veel bijgeleerd over hoe een sportclub werkt en dat de rol die ik speelde van groot belang was. In het begin was het niet evident om er binnen te geraken, vermits ze een groot wantrouwen hadden. Zo ben ik mij stap voor stap gaan inwerken om het vertrouwen te winnen van de verantwoordelijken en jongeren van de club. Van daaruit ging ik samenwerken volgens de noden en behoeften die ze hadden. We konden zelden financiële ondersteuning aanbieden, maar samen leerden we roeien met de riemen die we hadden. De dynamiek die door ons soort werk ontstond is op zich al een succesverhaal. Ik hoop dat er na dit project nog organisaties zullen zijn die met dezelfde visie en ingesteldheid, verder zullen investeren in deze rijke vindplaatsen.

Roel:

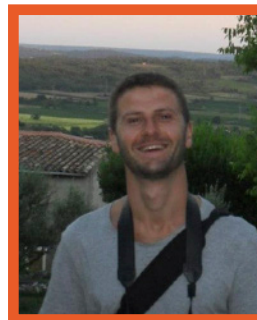
Als verenigingsondersteuner is je takenpakket enorm divers en gevarieerd. Je wordt iedere dag op een andere manier geprikkeld en dat maakt het enorm boeiend. Je hebt nauwe persoonlijke contacten met jonge spelers, trainers en mensen uit de clubs. Maar je gaat ook in gesprek met mensen van het beleid en koepelorganisaties om de boodschap van je proeftuin zo goed en zo ver mogelijk uit te dragen.

Voor mij ligt deze job volledig in het verlengde van mijn interesses en opleiding. Ik ben zelf actief in het voetbal en heb studies achter de rug die humaan en sociaal georiënteerd zijn: het beste van beide werelden dus. Werken op het kruispunt van de sociale en de sportsector is eigenlijk altijd een kleine droom geweest. Het besef dat je dan ook kan meewerken aan de overdraagbaarheid van kennis en methoden uit een uniek project ervaar ik als zeer zinvol. Het besef dat we misschien een dominosteen kunnen laten vallen en anderen meenemen ons verhaal is een enorm boeiende uitdaging.

Pieter:

In de beginperiode was ik verenigingsondersteuner bij Kort op de Bal. Een jaar later maakte ik de overstap naar Vecht & Dans, als projectverantwoordelijke. Beide functies vond ik bijzonder leerrijk. Het meest interessant waren de momenten wanneer we erin slaagden om onze jongeren en trainers in contact te brengen met mensen die het beleid en de sportstructuren vertegenwoordigden. De kloof tussen deze twee werelden bleek soms heel groot te zijn. Als er dan uiteindelijk een wederzijds begrip en erkenning ontstond, gaf dat veel voldoening.

10.4 Wanted. Verenigingsondersteuner Vechtsport

JES-vacature voor een verenigingsondersteuner (09/2011)

Voor het Brusselse secretariaat is JES vzw op zoek naar een jeugdwerker / (sport)animator (m/v).

Functieomschrijving

De jeugdwerker zal ingezet worden om te werken rond het project 'Kort op de Bal' van de Vlaamse Gemeenschap. Het project bestaat uit drie pijlers:

- participatieve pijler: de participatie van kansgroepen in Brussel binnen geïnteresseerde voetbalclubs verhogen
- sociaal-educatieve pijler: creëren van een sociaal-educatieve context in de wijk vertrekkend vanuit de voetbalclub waarbinnen sociale netwerken kunnen ontstaan, communicatieve vaardigheden worden ontwikkeld en men tot zelfontwikkeling kan komen.
- talentenpijler: begeleiden en realiseren van doorstroom van nieuw talent naar grotere voetbalclubs.

Taken

Je ondersteunt de werking van de sportclubs:

- Ondersteuning bieden en begeleiden van de vrijwilligers
- De ouderwerking in de sportclub uitwerken
- Uitbouwen van het sociaal netwerk van de sportclub
- communicatiebeleid uitwerken
- administratieve ondersteuning bieden
- begeleiden en ondersteunen van de sportclubs op het sportpromotionele vlak
- Je ondersteunt de werking van het project 'Kort op de Bal':
 - (mee)schrijven aan jaarverslagen en jaarplannen
 - (mee) eindverantwoordelijkheid nemen voor cluboverstijgende initiatieven (taalvoetbalstage, vormingsprogramma ...)
- Opzetten en onderhouden van netwerken en strategische contacten

Profiel:

- hij/zij heeft ervaring in het jeugdwerk
- hij/zij heeft ervaring in het organiseren van activiteiten
- hij/zij heeft voeling met het thema jongeren en voetbal
- hij/zij is een ondernemende duizendpoot
- hij/zij is sportief

- hij/zij heeft een vlotte pen

Competenties

- flexibel zijn
- zelfstandig kunnen werken
- kunnen organiseren: kan activiteiten organiseren, stelt prioriteiten en plant het werk en is
- efficiënt in de uitvoering van zijn werk
- kunnen motiveren en enthousiasmeren
- contactvaardig zijn
- initiatief nemen
- openheid tot samenwerking en overleg
- Je staat open voor specifieke doelgroepen

Vaardigheden

- basisvaardigheden op PC: word, outlook, excel
- mondelinge tweetaligheid (NL/F)
- kennis van de sociale kaart

Specifieke vereisten:

- Bereid zijn tot avond- en weekendwerk

Aanbod

- Voltijds contract van onbepaalde duur
- Verplaatsingsvergoeding: 0.3352 Euro/km
- Gratis woon/werkverkeer bij gebruik van openbaar vervoer
- Gevarieerd werk in een enthousiast en gedreven team
- Ruimte voor zelfontwikkeling en creativiteit

Brief en cv met refnr. JESB/01 versturen naar:

JES vzw t.a.v. An Van Damme

Werkhuizenstraat 3 - 1080 Brussel

Voor JES vzw zijn gelijke kansen belangrijk ongeacht geslacht, leeftijd en handicap.

10.5 Een illustratie van een begeleidingstraject door een verenigingsondersteuner

In het voetbalseizoen 2011-2012 is M. doelman van de U17-ploeg in RC Schaerbeek. Hij zit in het deeltijds onderwijs en gaat één dag per week naar school. Normaal moet hij tijdens de andere dagen stage lopen in een garage, maar dat doet hij niet. Vier dagen per week hangt hij rond en het merendeel van de tijd verveelt hij zich. Uit de gesprekken met de verenigingsondersteuner blijkt dat hij wel zin heeft om trainer te worden. De verenigingsondersteuner stelt hem voor om mee te gaan op taalvoetbalstage en er het vormingsprogramma te volgen. Zo kan hij een eerste keer kennismaken met 'het trainerschap' en voor zichzelf uitmaken of dat iets voor hem zou zijn. M. is nog maar 17 jaar en zijn moeder is erg ongerust over haar zoon. Ze heeft schrik dat hij met de verkeerde vrienden optrekt en op het verkeerde pad zou geraken. Voor de eerste keren dat M. naar de vormingen komt, belt de verenigingsondersteuner naar de moeder van M. Hij geeft haar toelichting over wat er allemaal staat te gebeuren en waar M. zal verblijven.

M. gaat mee op zijn eerste TVS en de stage valt goed mee. Hij vond het leuk om met de kinderen bezig te zijn. Maar tijdens de stage merken we ook dat hij met een probleem zit. Een vriend van hem die mee is op stage gedraagt zich uiterst negatief, maar M. wil zijn vriend niet in de steek laten. Anderzijds wordt hij ook aangetrokken door de leuke sfeer onder de andere trainers die aanwezig zijn op de voetbalstage, en probeert hij ook bij hen aansluiting te vinden. Het is pas na de stage dat hij helemaal opgenomen wordt in die groep van trainers. We vertrekken op weekend naar Antwerpen om daar deel te nemen aan 'Shoot', een interstedelijk straatvoetbaltornooi. Hier komt M. meespelen met de andere trainers die erbij waren op stage. Doordat zijn 'negatieve vriend' er niet bij is, kan hij al zijn tijd investeren in de andere trainers die mee gekomen zijn om het tornooi te spelen. De eerste avond stelt hij zich nog een beetje afwachtend op, maar de volgende dag is het ijs helemaal gebroken. Hij laat zich meetrokken in de positieve sfeer die rond het ploegje hangt.

Na de stage had de verenigingsondersteuner een gesprek met de sportcoördinatoren van de onder- en middenbouw van RC Schaerbeek. Het doel hiervan was om te kijken hoe M. een steentje kon bijdragen en hoe hij eventueel ondersteund kon worden door mensen uit de club. De beide coördinatoren zien het wel zitten om hem te begeleiden. Er wordt een afspraak gemaakt dat hij mee wordt ingezet als assistent-trainer en dat hij gaandeweg meer verantwoordelijkheid zal krijgen.

M. komt op wedstrijddagen mee de terreinen klaarzetten. Tijdens trainingen krijgt hij de kans om een rol op te nemen als (hulp)trainer. De verenigingsondersteuner treedt heel vaak op als bemiddelaar want blinkbaar is de afstand tussen M. en beide coördinatoren toch nog te groot. Het is ook nog te moeilijk om het initiatief bij M. te leggen. Hij kan gerust enkele trainingen volgen, maar is nog niet klaar om de verantwoordelijkheid te nemen over een ploegje.

Inmiddels is al snel duidelijk dat M. met iemand uit de club heel goed kan opschieten: de materiaalman. Eén keer per week komt M. helpen in de club om de was te doen en de kleren op te vouwen. Hij legt de truitjes per nummer en zorgt ervoor

dat de uitrustingen compleet zijn. Hij vindt zo een rol en een taak die meer bij hem passen en die nog geen te grote drempel vormen in vergelijking met de positie van (hulp)trainer in deze club.

In het seizoen 2012-2013 wordt M. ingeschakeld als terreinafgevaardigde bij de U10. Samen met de trainer zorgt hij voor orde voor en na de wedstrijden en trainingen. Hij helpt ook twee trainers tijdens het geven van hun trainingen. Hij is nu stilletjes op weg om trainer te worden. Maar er stelt zich dit jaar een probleem: de club kan niet 'volledig' op hem rekenen. Hij waarschuwt niet als hij niet kan komen en hij verlaat soms de trainingen om 'even iets te bespreken met een vriend'. De relatie tussen de club en M. verwatert. Er is niemand in de club die het afhaakgedrag van M. aanpakt. Positief is wel dat M. niet wordt buitengezet en dat de deur open blijft voor hem. Er is dus altijd nog een mogelijkheid tot terugkeer. Het pleit voor de club dat ze inzien dat groeiprocessen langdurig kunnen zijn en niet altijd in stijgende lijn verlopen. Anderzijds is er niet echt een clubbeleid om dat probleem aan te pakken. Bovendien is er ondertussen een nieuwe coördinator in de club aangesteld en komt de begeleiding van jonge trainers – die ondertussen nochtans structureel was ingebed – weer op een laag pitje te staan.

Inmiddels verwatert ook het contact tussen de verenigingsondersteuner en M.. Hij is opmerkelijk minder aanwezig op en rond de club. Hij krijgt een uitnodiging om naar de vormingen te komen voor de nieuwe taalvoetbalstage, maar komt niet opdagen. Als de verenigingsondersteuner vraagt waarom hij er niet was, zegt hij dat hij niet opgebeld werd. Het is dus niet voldoende om M. een brief te geven en met hem alle data te overlopen om zo een planning te maken. Het is ook nodig om M. de dag zelf te bellen en te vragen of hij diezelfde avond zal komen opdagen. Hij verschijnt niet op de vormingen en heeft ook niet deelgenomen aan de taalvoetbalstage. De verenigingsondersteuner heeft M. meer en misschien te veel ruimte gegeven. Het is niet makkelijk om een evenwicht te zoeken waarbij je iemand van heel nabij ondersteunt maar hem tegelijkertijd en stapsgewijs meer ruimte wil geven voor eigen initiatief. Je botst op persoonlijke grenzen en ervaart zo dat we af en toe moeten terugschakelen naar een vroegere fase in de begeleiding.

De sportclub kan een leerplek zijn voor jongeren zoals M. Het kan een plaats zijn waar jongeren zoals M een rol kunnen opnemen en zo terug aansluiting kunnen vinden bij anderen die zijn bijdrage kunnen appreciëren. Maar dit proces verloopt met vallen en opstaan. Het vraagt een zeer persoonlijke en nabije coaching. Daarnaast is ook een ondersteuning en opvolging door mensen uit de club noodzakelijk. M. heeft duidelijk een groei doorgemaakt: van een jongere die enkel rondhing in de club tot iemand die engagement opneemt. Maar we moeten concluderen dat we M. te vroeg wilden doorgeven aan de club. Zowel de club als hijzelf waren hier nog niet klaar voor. Het verhaal en de begeleiding van M. is nog niet af. Het verdere verloop zal in de loop van dit seizoen geschreven worden.

11. Epiloog

Vijf jaar lang werkten we op het snijvlak van jeugdwerk en sport. Het was een lange zoektocht met vallen, opstaan, soms wat weerstand en veel heroriëntatiewerk. Nu het eindpunt in zicht is willen we de vraag beantwoorden in hoeverre het project succesvol is geweest. Was het allemaal de moeite waard om dit project op te starten? Was het zinvol om te investeren in clubs en doelgroepen die niet als de besten van de klas worden gezien? En werden de vooropgestelde doelstellingen van de proeftuin bereikt?

Het antwoord is genuanceerd positief. Enerzijds vinden we van wel. Proeftuinen moeten innoveren en creatief zijn. We kregen de tijd en de ruimte om te vernieuwen, zonder erg gebonden te zijn aan zware administratieve verplichtingen, regels, cijfers,... Die vrijheid hebben we ten volle benut. We slaagden erin om een totaal nieuw deelnemerspubliek te bereiken, een publiek dat doorgaans onder de radar blijft. Binnen de sport waren we baanbreker in het werken met deze doelgroepen. We hopen alvast een eerste en belangrijke aanzet te hebben gegeven om deze groepen blijvend te betrekken in de sportstructuren. Verder slaagden we erin om een oorspronkelijk vage visie concreter en meer doorleefd te maken door ze te koppelen aan een samenhangende methode. We geloven dat er nog verfijnwerk nodig is, en willen niet pretenderen dat het de enige juiste methode is. Maar het staat toch vast dat hier een eerste belangrijke stap is gezet. Een andere belangrijke indicator om het succes te meten, waren de vele momenten van voldoening bij onze jongeren en trainers. Dit was waar het uiteindelijk echt om draaide. Het deed ons enorm veel plezier om jonge trainers op de voetbalstage te zien evolueren tot volleerde vakmensen, om jeugdige thaiboksers te zien openbloeien op een teambuildingsweekend en om beginnende dansers na vijf jaar te zien groeien naar dansbegeleiders met grote ambities. Op het einde van de proeftuin staat het vast dat in de verschillende verenigingen mooie resultaten geboekt werden.

Anderzijds moeten we ook een aantal kanttekeningen plaatsen bij het succes van de proeftuin. Dit project was de enige proeftuin die niet vanuit de sport werd gestuurd. Hij werd immers uitbesteed aan een jeugdwerkorganisatie. Het feit dat we ons project met een andere referentiebril gestalte gaven, was een grote sterkte. Maar het maakte de impact van de proeftuin ook brozer. Nchtans stelden we onszelf van in het begin een duidelijke doelstelling; de expertise moest landen binnen de sportwereld. Als jeugdwerkorganisatie waren we bij de projectstart weinig bekend met de grotere en kleinere sportstructuren, en dat maakte het niet gemakkelijk om onze plek af te dwingen. Dit heeft tijd gekost. In zijn huidige vorm houdt de proeftuin op te bestaan in september 2013. Gezien het experimentele karakter dat een proeftuin heeft, waren we hier zelf ook steeds een voorstander van. We hopen wel dat de grote en kleine sportpartners onze rol in de toekomst kunnen opnemen. Of dit ook effectief het geval zal zijn, is nog maar de vraag. Nu de experimentele fase is voltooid, is een intensieve fase van continuering binnen de verschillende geledingen van de sport noodzakelijk. We merken immers wel dat sportpartners aan de slag willen gaan rond de thema's in dit boek, maar daarvoor moet onze opgebouwde knowhow en ervaring doorgegeven kunnen worden.

En hoe zal het de clubs vergaan die door ons werden ondersteund? Een intuïtieve blik op de toekomst zegt ons dat de meeste clubs in ieder geval zullen blijven bestaan. Tegelijkertijd leeft ook de vrees dat een aantal overkoepelende of sociale en buurtgerichte projecten niet zullen worden gecontinueerd, toch niet als ze enkel gedragen moeten worden door de clubverantwoordelijken. Hoewel onze focus altijd op overdraagbaarheid en duurzaamheid lag, we moeten wel besluiten dat het inzetten van verenigingsondersteuners een essentiële randvoorwaarde is om dit soort werk te doen slagen. Die verzuchting is overigens legitiem. Als 'de maatschappij' verwacht dat verenigingen een maatschappelijke opdracht horen te vervullen, verdienen ze hiervoor ook de nodige erkenning en ondersteuning. Hoe deze kan worden ingevuld is divers, maar in onze ogen staat het vast dat de kern van de oplossing ligt bij het inzetten van procesgerichte verenigingsondersteuners met een sociaal en sportief profiel.

12. Aanbevelingen

Sociale verenigingsondersteuning in de praktijk. We sommen een aantal aanbevelingen op voor veldwerkers en organisaties die stedelijke sportinitiatieven willen aanspreken op hun maatschappelijke rol. In het zoeken naar de juiste klemtonen, accenten en aandachtspunten geven we de volgende tips:

- Als je naar sportclubs stapt, leg dan niet enkel de focus op de happy few. Kijk verder dan de sportdisciplines, clubs en doelgroepen die door het grote publiek gekend zijn. In ons geval situeerden die zich binnen het thaiboks-, voetbal- en dansmilieu. Maar we zijn ervan overtuigd dat ze ook elders te vinden zijn. Onder de radar zijn er talrijke 'high potentials' in clubs met een grote buurtrelevantie. Zij kunnen mee een antwoord bieden op het fenomeen van de verkleuring en vergroening van steden. Hun meerwaarde wordt pas zichtbaar door ter plaatse in de clubs poolshoogte te nemen.
- Werken met kwetsbare en moeilijk te bereiken groepen vraagt tijd en begeleiding. In eerste instantie is dit niet evident, maar het rendeert op termijn en tijd win je terug als je vertrouwen hebt. Zorg dat je regelmatig aanwezig bent in de clubs: op trainingen, vergaderingen en nevenactiviteiten. Spreek de jongeren, trainers en bestuurders met een positieve houding aan. Ga eerder uit van mogelijkheden dan van beperkingen, en zorg voor voldoende openheid.
- Werk steeds participatief met de clubs. Creëer een draagvlak waarbij vrijwilligers in de club zelf initiatief gaan nemen, maar neem als partner ook zelf een engagement op. Dit klinkt evident, maar vooralsnog blijft ondersteuning vaak beperkt tot het geven van subsidies en adviezen. Steek gerust de handen uit de mouwen en focus niet enkel op de zogenaamde 'one shots', maar denk ook aan de lange termijnimpact van initiatieven.
- Het draagvlak van clubs wordt sterker door projecten te ontwikkelen die de binding tussen leden, trainers en vrijwilligers groter maakt. Leg daarbij zeker ook de nadruk op initiatieven die de ouderbetrokkenheid vergroten. Heel eenvoudige activiteiten zoals een warme drankenactie, een vader-zoontornooi,... kunnen veel impact genereren op de dynamiek in clubs. Maar focus ook op het versterken van het externe netwerk van clubs en start initiatieven die de ontmoeting met andere clubs, sportdiensten en federaties centraal zetten. Sterk verankerde clubs krijgen meer zuurstof om hun eigen werking te waarborgen en kunnen zo een grotere rol spelen in de lokale gemeenschap.
- Zoek medewerkers die een profiel hebben op het kruispunt tussen het sociaal-cultureel werk en sport. Kijk breder dan de (sport-)diploma's. Ook EVC's en 'street-' of 'youth credibility' kunnen een enorme meerwaarde voor de sportsector betekenen.

Sociale verenigingsondersteuning en het overheidsbeleid. Met deze aanbevelingen willen we onze opdrachtgever, het Vlaamse sportbeleid, enkele tips meegeven om het succes van de proeftuin blijvend te garanderen.

- Meer differentiatie in het lokale en Vlaamse sportbeleid is essentieel om het potentieel van stedelijke sportclubs ten volle te benutten. Een bredere invulling van de typologie van sportclubs is een eerste aanzet om tot een beleid te komen waarin elke sportclub zijn plek vindt. De maatschappelijke meerwaarde van clubs mag hierbij als een relevante parameter dienen om clubs op te delen.
- Heb aandacht voor de validatie van de sociale rol van sportclubs. Momenteel worden clubs vooral aangemoedigd om de kwaliteit van hun sporttechnisch niveau te verhogen, een criterium is bijvoorbeeld het aantal gediplomeerde trainers. Ook de kwantiteit wordt beloond, zoals het aantal leden in een sportclub. Anderzijds verdienen clubs die bijvoorbeeld werken rond ouderparticipatie, taaleducatie bij jeugdspelers, buurtgerichte projecten opzetten,... hiervoor explicietere waardering en begeleiding. Het is nuttig om belonings- en aanmoedigingssystemen te voorzien voor clubs die bewust willen investeren in hun sociale opdracht. Enkele voorbeelden: meer sociale criteria in subsidiereglementen, puntensystemen voor behaalde buurtgerichte resultaten,...
- Investeer in een verruiming van het huidige vormings- en opleidingsaanbod voor trainers en vrijwilligers door een sterkere ondersteuning van laagdrempelige initiatieven. Dit vraagt een gezamenlijke aanpak, die geen verlaging van het kwaliteitsniveau mag betekenen. Train de trainerdagen, assistent-trainercursussen en andere maatbegeleiding zijn enkele voorbeelden die een zinvolle opstap en/of alternatief zijn voor het reeds bestaande aanbod. Zo kunnen nieuwe doelgroepen worden bereikt en wordt het Mattheuseffect in de sport kleiner.
- Laat de opgebouwde kennis uit deze proeftuin niet verloren gaan. Blijf investeren in expertiseopbouw en structurele inbedding van de opgebouwde expertise bij de intermediaire sportpartners. We stellen voor dat de kennis uit de proeftuin wordt uitgewerkt in vormings- en opleidingspakketten, gericht naar professionals in de sportsector. Op lokaal niveau is een transfer naar de sportdiensten en ISB zinvol. Op Vlaams niveau kunnen sportfederaties, met VSF als tussenpersoon, hiermee gebaat zijn. Ook een overdracht naar Bloso en de hogeschool- en universitaire opleidingen sport is zinvol, gezien de bestaande opleidingen weinig aandacht besteden aan de thema's waar de proeftuin zicht op richtte.

Deel 3: Wetenschappelijke opvolging van de proeftuin 'Sport in grootsteden' (VUB)

De proeftuinen 'Sport in grootsteden' werden wetenschappelijk opgevolgd door een onderzoeksteam van de vakgroep Sportbeleid en Management van de Vrije Universiteit Brussel (VUB). Het team, onder leiding van prof. dr. Marc Theeboom, bestond uit dra. Hebe Schaillée, dra. Evi Buelens en drs. Zeno Nols.¹⁰

1. Inleiding

Betrokkenen uit het veld geven vaak aan dat sport kan bijdragen tot de algemene ontplooiing van maatschappelijk kwetsbare jongeren. Wanneer er echter aandacht is voor deze groep jongeren vanuit sportwetenschappelijk onderzoek, dan ligt de focus meestal enkel op een evaluatie van de toegankelijkheid van het aanbod. Deelname aan sport is uiteraard een noodzakelijke voorwaarde om via sport te kunnen bijdragen tot de algemene ontwikkeling van jongeren. Maar de deelname aan sport op zich is geen garantie voor het stimuleren van deze algemene ontwikkeling. Met de evaluatie van de proeftuinprojecten, waarbij de focus ligt op de sociale meerwaarde van sport voor jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties, was het de bedoeling om te kunnen bijdragen tot het wegwerken van deze leemte op onderzoeksvlak. De onderzoeksmethoden (o.m. observaties en diepte-interviews) werden gebruikt om in dialoog te gaan met de diverse betrokkenen op het (sport)veld (zoals jongeren, coaches en verenigingsondersteuners). Deze bottom-upbenadering zorgde er dan ook voor dat relevante know-how vanuit het werkveld gedeeld kon worden met partners.

2. Dataverzameling

Voor het deelproject rond vechtsport werden gegevens verzameld bij drie proeftuintrajecten (SaïdGym, Fight Club Noord en Bulldogs). Dit gebeurde onder meer aan de hand van een documentanalyse en meerdere gesprekken met de projectmedewerkers (projectleider en verenigingsondersteuner). Bij SaïdGym en Bulldogs verzamelden we ook gegevens bij twee coaches en twaalf jongeren tussen de 13 en de 20 jaar over hun sportgerelateerde ervaringen (vijf meisjes, zeven jongens). De face-to-face-interviews werden deels afgenomen tijdens een stage en de overige vonden plaats in de clubs zelf.

¹⁰ Evi Buelens kon worden ingeschakeld in KodB mede door haar betrokkenheid als doctoranda in een project dat gefinancierd wordt in het kader van het 'Steunpunt voor beleidsrelevant onderzoek – Sport' vanuit de Vlaamse Overheid.

Bij het deelproject dans rond hebben we gegevens verzameld bij de betrokkenen van drie danswerkingen (Sito 5, Beeldkens, Luchtbal). We deden gestructureerde diepte-interviews met de verenigingsondersteuner en drie coaches. Deze groep omvat enkel vrouwelijke respondenten. Bovendien spraken we met achttien meisjes tussen de 13 en 16 jaar over hun sportgerelateerde ervaringen. Ook bij dit deelproject vonden de face-to-face-interviews deels plaats tijdens een stage en werden ze deels in de groep zelf afgenomen.

Het onderzoek naar het project 'Kort op de Bal' gebeurde tijdens het laatste projectjaar (2012-2013). Via semigestructureerde diepte-interviews werden enerzijds negen jongeren bevraagd afkomstig uit twee van de zeven clubs uit het Brussels die door JES ondersteund worden (Ritterklub Jette en Etoile Bruxelles Capitale). Anderzijds interviewden we ook de drie verenigingsondersteuners. De interviews vonden allen plaats tijdens de taalvoetbalstage van de herfstvakantie in 2012. Daarnaast interviewden we gezamenlijk de drie verenigingsondersteuners van JES nog eens opnieuw, een drietal weken na de stage. Zowel de jongeren als de verenigingsondersteuners waren mannen. De jongeren waren tussen de 16 en 21 jaar oud.

2.1 Centrale onderzoeksvragen

Met betrekking tot het 'Vecht & dans'-project kwamen de volgende onderzoeksvragen aan bod:

- Hoe slagen deze initiatieven erin om jongeren in kwetsbare situaties te bereiken en te behouden?
- Welke specifieke inspanningen worden door de werkingen ondernomen die hen toelaten de jongeren via dans of vechtsport te ondersteunen in hun algemene ontplooiing?
- Hoe beleven jongeren hun sportparticipatie en de aanpak binnen het 'vecht en dans'-project?

Wat betreft het Kort op de Bal-project, schoven we volgende onderzoeksvragen naar voren:

- Hoe gaan de medewerkers van Kort op de Bal tewerk om competenties van jongeren te ontwikkelen?
- Wat is hierbij de rol/zijn de kenmerken van het door JES ontwikkelde competentiemodel?
- Hoe ervaren de jongeren zelf deze manier van aanpakken?

2.2 Situering van de projecten

2.2.1 Dansproject

De eerste stap van het proces bestond uit het vinden van partners die toegang hebben tot maatschappelijk kwetsbare jongeren en bereid waren om samen een werking rond danssport uit te bouwen. Het dansproject is erin geslaagd om van verschillende partners (scholen, parochie, cc, pleinanimatie en meisjeswerking) het vertrouwen te winnen waardoor vier danswerkingen in het leven werden geroepen. Hoewel het project dezelfde strategische doelstellingen vooropstelde voor alle danswerkingen, kon er vastgesteld worden dat er met de werkingen op een verschillend tempo en op verschillende niveaus werd gewerkt. Dit had onder meer te maken met een aantal bepalende factoren zoals de eigenheid van de groep (noden, competenties), de leeftijd van de jongeren en de haalbaarheid (potentieel om veranderingen te realiseren). Hoewel er in Antwerpen al heel wat danswerkingen/initiatieven (bv. KAFKA, werkhuis) bestaan, blijken deze niet voor alle jongeren toegankelijk te zijn. Ook de mate waarin jongeren hierin zelf mee initiatief kunnen opnemen, was een bepalende factor om met een eigen werking te starten.

2.2.2 Vechtsportproject

Ook bij het deelproject rond vechtsport bestond de eerste stap van het proces uit het werken aan de geloofwaardigheid en het vertrouwen winnen van de thaiboksclubs. Voor het welslagen was het noodzakelijk om de positionering van het project te verduidelijken en de zichtbaarheid ervan te vergroten. Dit gebeurde onder meer via een aantal acties (o.m. weekend Ardennen, 'Train de trainer'-dag, publicatie 'Kaboum'). Het vertrouwen winnen van de clubs was noodzakelijk aangezien dit deelproject zich richtte tot bestaande structuren en organisatieculturen. Uiteindelijk was een samenwerking met acht clubs mogelijk. Net zoals bij de danswerkingen was het tempo en het niveau waarop er samengewerkt werd met de vechtsportclubs afhankelijk van een aantal cruciale factoren, zoals het wederzijdse vertrouwen, de noodzaak (wenselijkheid, hoogdringendheid), de haalbaarheid (potentieel om veranderingen te realiseren) en de complementariteit van de visies tussen de clubs en het project.

2.2.3 'Kort op de Bal'-project

Eén van de voornaamste evoluties binnen het Kort op de Bal-project is dat men gaandeweg binnen het project meer en meer is gaan werken rond competentieontwikkeling van jonge trainers (binnen de clubs, maar ook daarbuiten met als zwaartepunt de taalvoetbalstage). De focus binnen het onderzoek lag dan ook voornamelijk op deze competentieontwikkeling en de rol die de taalvoetbalstage hierbij speelt. De verenigingsondersteuners van JES hadden in het begin de organisatie van deze stage zelf in handen, maar langzamerhand werden jonge trainers uit de clubs meer en meer betrokken

en werden hen steeds meer deelverantwoordelijkheden toegespeeld. Op basis van de ervaringen van de vorige jaren ontwikkelde men binnen Kort op de Bal een competentiemodel waarop men zich dan in 2012 voor het eerst is gaan baseren.

Het uitgewerkte model van Kort op de Bal is een middel om binnen een traject met bepaalde aandachtspunten tot een ontwikkeling van sportdidactische, pedagogische, animatieve en organisatorische vaardigheden van de jongeren te kunnen komen. Cruciaal is het feit dat de jongeren kansen krijgen om op elk niveau verantwoordelijkheden te kunnen opnemen en zo gestaag kunnen groeien. Niet het competentiemodel op zichzelf is de sleutel tot eventueel succes, wel het feit dat er met jongeren uit maatschappelijk kwetsbare situaties een traject doorlopen wordt, waarbij men aandacht heeft voor het welbevinden en de competenties van de jongeren.

Op basis van de analyse kon worden vastgesteld dat het instrument een opportuniteit biedt om op een tastbare en begrijpbare manier rond competenties te werken en zo jongeren te begeleiden binnen een traject. Het is een middel om dit op een gestructureerde manier voor elke partij in kaart te brengen. Jongeren worden aangezet om over zichzelf na te denken en hen te laten zien op welk niveau ze zich bevinden. Voor begeleiders is het een manier om de jongeren te kunnen opvolgen en hun vorderingen in kaart te brengen. De analyse leidde daarnaast ook tot het formuleren van een aantal verbeterpunten (zoals onder meer met betrekking tot een duidelijkere operationalisering van de gehanteerde begrippen voor begeleiders en jongeren, een specifieke inleidende toelichting naar de deelnemers van het traject, een verdere afstemming van vormingsmomenten naar de verschillende domeinen, een duidelijke link tussen de stage en de verdere opvolging in de clubs en een regelmatige terugkoppeling en (her)inschaling).

3. Algemene principes met betrekking tot de projecten

De gesprekken met de projectmedewerkers hebben het toegelaten om een beter beeld te krijgen over de drie projecten. De algemene principes, die opgelijst worden in tabel 1, droegen er volgens de projectmedewerkers toe bij dat de projecten in staat waren om maatschappelijk kwetsbare jongeren te bereiken, te behouden en te ondersteunen in hun algemene ontplooiing. Hoewel deze principes niet steeds voor alle werkingen werden vermeld, zijn in de meeste gevallen toch algemeen te noemen. Het eerste luik omvat de principes die de algemene strategie van JES bepalen en de initiatieven die zij nemen om hun doelen te verwezenlijken. De sportprojecten kunnen dan ook gezien worden als een weerspiegeling van de prioriteiten van de projecten. Het tweede luik omvat de elementen die eigen zijn aan het gehanteerde sportpedagogische aanbod. Het derde luik maakt weliswaar deel uit van het sportpedagogische aanbod, maar gaat dieper in op de eigenschappen die kenmerkend werden genoemd voor de sportbegeleiders van binnen de projecten.

Tabel 1: Algemene principes met betrekking tot de JES-strategie, het sportpedagogische aanbod en de sportbegeleider

JES strategie	Sportpedagogisch aanbod	Sportbegeleider
✓ Duidelijke visie ✓ Praktijkgericht handelingskader ✓ Plannen op lange termijn ✓ Continuering van de activiteiten a.d.h.v. doorstroming ✓ Bruggen slaan naar andere opvoedingsmilieus (o.m. school) ✓ Brugfiguren inschakelen (vb. JOJO's) ✓ Contact met ouders en andere betrokkenen stimuleren ✓ Extrasportieve activiteiten aanbieden ✓ Eigen opleidingsaanbod creëren voor de doelgroep ✓ Veilig en open klimaat creëren ✓ Leefwereldgerichte houding ✓ Regelgevend kader waarbij rekening gehouden kan worden met concrete leefsituaties ✓ Ruime instap/proefperiode ✓ Onthaalbeleid ✓ Beleid rond afhaken	✓ Verschillende leeftijds- en niveaugroepen ✓ Aangepaste groepsgrootte ✓ Aandacht voor groepsdynamiek (onderlinge (machts)relaties) ✓ Structureel sportaanbod op school/buurt ✓ Het hebben van en het kunnen omgaan met gemengde (diverse) groepen ✓ Flexibiliteit (participatie, financieel, ...) ✓ Competities, toonmomenten ✓ Regelmatige trainingsmomenten ✓ Hulptrainers – jongeren worden aangezet om ook voor de groep te staan ○ Gerichte en duidelijk omlinjdende taakverdeling ○ Geleidelijk aan overdragen van meer en meer (deel)verantwoordelijkheden	✓ Sportgerelateerde visie en verwachtingen van de begeleider liggen in de lijn van het project ✓ Aangepaste lesgeefstijl (o.a. motiverend klimaat – focus op het verbeteren van competenties) ✓ Sociale en pedagogische vaardigheden (jongeren laten spelend leren) ○ Voldoende tijd inbouwen ○ Optimaal gebruik maken van het potentieel van de jongeren zelf ○ Conflicthantering ○ Positieve bekrachtiging ○ Aangepaste vormen van communicatie ○ Systematische feedback ○ Voorbeeldfunctie ✓ Beschikken over sportgerelateerde vaardigheden ✓ Aandacht voor persoonsgebonden eigenschappen van de sportbegeleider (bvb. achtergrond, afkomst) ✓ Beschikken over kennis van doelgroep

4. Ervaringen van jongeren

De bevroagden zien de deelname aan vechtsport, dans en voetbal vooral als een uitlaatklep, een manier om zich af te reageren of een plaats waar ze zichzelf kunnen zijn. De jongeren gaven globaal gezien verschillende aspecten aan om de positieve impact van hun deelname aan vechtsport, dans of voetbal ten aanzien van hun eigen leven weer te geven:

- **Gezondheidsaspecten** zoals bvb. een verbeterde conditie
- **Sportgerelateerde aspecten** zoals bvb. het beter worden in de sport en sportieve doelen halen, alsook het verwerven van sportgerelateerde, pedagogische en didactische vaardigheden om zelf training te kunnen geven
- **Sociale en persoonlijkheidsaspecten** zoals bvb. nieuwe mensen leren kennen, minder verlegen zijn, beter in de omgang zijn, plezier hebben, omgaan met faalangst, meer zelfbeheersing en zelfvertrouwen, tonen van respect, leren communiceren
- **Zingeving** zoals bvb. een rolmodel willen volgen, een plaats hebben waar men zich thuis voelt en ondersteuning kan krijgen

De sterkte van deze werkingen bestaat bovendien ook uit de specifieke aanpak die jongeren toelaat om ervaringsgericht te leren. Uit de gesprekken met de jongeren kon afgeleid worden dat hun sportdeelname weliswaar geen rechtstreekse uitweg biedt uit de maatschappelijke kwetsbaarheid, maar de jongeren wel een omgeving krijgen waar ze ondersteuning, zingeving, waardering en geborgenheid vinden: een positieve impact die andere maatschappelijke contexten (bvb. school, arbeid) hen naar hun aanvoelen veel minder kunnen bieden. Op basis van deze vaststelling kunnen we veronderstellen dat de vaak vicieuze cirkel die maatschappelijke kwetsbaarheid inhoudt, op deze manier deels doorbroken zou kunnen worden.

4.1 Jongeren over de werkingen

Het bereiken van jongeren in maatschappelijke situaties is een noodzakelijke voorwaarde om sport te kunnen inzetten als een middel om competenties te verwerven. Omdat dit laatste ook de nodige tijd vergt, is de vraag hoe men ervoor kan zorgen dat ze ook blijvend geïnteresseerd zijn in de activiteit die wordt aangeboden. De jongeren verwezen hiervoor hoofdzakelijk naar sociale aspecten, zoals het hebben of maken van vrienden. Andere aspecten waarnaar verwezen werd, waren plezierbeleving, de sfeer en het familiale karakter van de groep. Daarnaast verwezen de jongeren tevens naar sportgerelateerde aspecten zoals de sport graag doen. Andere zaken die vermeld werden, waren zelfverdediging leren (in

het vechtsportproject), sportieve doelen halen (bvb. een record breken, kunnen optreden zonder delen van een uitvoering te vergeten), aan competitie deelnemen, het volgen van zware fysieke trainingen, sterker worden of betere sportvaardigheden verwerven. Ook de invloed van de sportbegeleider kwam uit de gesprekken naar voor. Enkele jongeren gaven bijvoorbeeld aan dat de coach de belangrijkste reden was voor hen om in de vereniging of werking te blijven sporten. Dit was enerzijds omdat zij hen sporttechnische bagage konden bijbrengen, maar anderzijds ook omdat ze hen een luisterend oor bieden. Daarnaast werden ook enkele praktische aspecten aangehaald, zoals de afstand tot de sportvereniging of het aanbod (dicht bij de woonplaats), kosten van het lidmaatschap of een training en de tijdsinvestering die sporten en/of training geven in een werking/club betekent.

4.2 Jongeren over de sportbegeleiders

De jongeren zien de sportbegeleider dus als een belangrijke factor om in een werking te blijven sporten. Factoren die er volgens de jongeren toe bijdragen dat zij zich ondersteund voelen, werden geclusterd op basis van vaardigheden en attitudes van de sportbegeleider:

- **Sociale vaardigheden** (bvb. vertrouwenspersoon, iemand met wie ze kunnen praten over en tijdens het sporten maar ook daarbuiten)
- **Sportgerelateerde vaardigheden** (bvb. moet zelf bedreven zijn in de sport, moet jongeren iets kunnen leren)
- **Pedagogische vaardigheden** (bvb. jongeren zowel in groep als individueel begeleiden door middel van feedback, aanreiken van doelen waar jongeren naar toe kunnen werken [vb. wedstrijden of toonmomenten])
- **Groepsdynamische vaardigheden** (bvb. opname van nieuwe jongeren, omgaan met conflicten, omgaan met diversiteit [bv. mbt. sportvaardigheidsniveau, origine, communicatie])
- **Inzicht hebben in de leefwereld van jongeren** (bvb. noden en behoeften van de jongeren kennen, betekenis van etnische en culturele achtergrond, inzicht in armoede en achterstellingsmechanismen)

Het is interessant om vast te stellen dat deze elementen grotendeels overkomen met de elementen die aangehaald werden door de projectmedewerkers zelf (zie tabel 1).

5. Het opvolgen van sociale sportprojecten: een kritische reflectie

Sinds de jaren 90 kent Vlaanderen een gestage toename van sociale projecten waarbij sport expliciet wordt aangewend als een middel om te werken aan de persoonlijke en sociale ontwikkeling van jongeren uit kansengroepen. Ondanks het feit dat praktijkwerkers erg overtuigd zijn van dit potentieel van sport, bleven dergelijke projecten lange tijd in de luwte werken. Stilaan begint evenwel ook het beleid de meerwaarde van dit soort initiatieven te erkennen. Vandaag de dag wordt deelname aan sport dan ook steeds vaker geassocieerd met persoonlijke en maatschappelijke effecten die de directe sportcontext overstijgen. Hierbij gaat men een behoorlijk stuk verder dan de recreatieve en gezondheidsbevorderende meerwaarde die van oudsher aan sport werd toegeschreven. Het geloof in de maatschappelijke kracht van sport lijkt wel oneindig. Getuige hiervan is ondermeer het vertrouwen dat de Europese Commissie én de Verenigde Naties stellen in sport. De VN ziet sport zelfs een belangrijke bijdrage leveren aan het bereiken van de millenniumdoelstellingen tegen 2015. Ook op persoonlijke vlak wordt sport vaak gezien als een ideaal vormingsmiddel voor jongeren. Naast het verwerven van sporttechnische vaardigheden wordt ervan uitgegaan dat betrokkenheid in sport onder meer kan leiden tot persoonlijkheidsvorming, competentieverhoging en persoonlijke en sociale verantwoordelijkheidszin.

Maar tegelijk met het toegenomen geloof in de sociale meerwaarde van sport bij praktijkwerkers en beleidsvoerders is er de laatste jaren evenzeer een groeiend besef bij sommigen dat het effectief bereiken van deze meerwaarde niet zo vanzelfsprekend is. De cumulatieve objectieve bewijskracht hiervoor is namelijk beperkt. Dit is niet zo verwonderlijk als men kijkt naar de moeilijkheden die er zijn om het werkelijke effect van sport te bepalen. Het is bijvoorbeeld niet voldoende om sportende jongeren te bevragen of te onderwerpen aan allerlei persoonlijkheidstests om de impact van hun sportdeelname te kunnen bepalen. Het is immers lang niet zeker dat wanneer bijvoorbeeld bepaalde kenmerken of competenties worden vastgesteld bij sportende jongeren (en ontbreken bij niet-sportende leeftijdsgenoten) veroorzaakt worden door sportdeelname. Het kan immers zijn dat men net omwille van bepaalde kenmerken begint of blijft sporten en dat andere jongeren net daarom niet (blijven) sporten. De vraag is dan of men dit zou kunnen oplossen met longitudinaal onderzoek waarbij sportende en niet-sportende jongeren over een langere periode worden gevolgd. In dit soort praktijken is het evenwel zeer moeilijk om de specifieke bijdrage van sport te kunnen afleiden. Dit is niet evident bijvoorbeeld alleen al omwille van het feit dat sport slechts een van vele dingen is die jongeren doen in hun dagelijkse leven. Er mag ook niet uit het oog worden verloren dat jongeren doorheen de tijd veranderen en ontwikkelen gezien de levensfase waarin ze zich bevinden.

Maar wellicht heeft een van de belangrijkste obstakels waarmee men geconfronteerd zal worden bij het opvolgen van dit soort projecten te maken met de vaagheid van de begrippen en doelen die men hanteert en vooropstelt. Om te bepalen of sport inderdaad kan bijdragen tot het verwerven van competenties bij jongeren, zal immers duidelijker moeten blijken over welke competenties het dan precies gaat. Vaak blijft men echter steken bij algemene begrippen zoals 'prosociaal gedrag',

‘verantwoordelijkheidszin’, ‘persoonlijke ontwikkeling’, ‘empowerment’, enz. Dergelijke vaagheid staat dan meteen ook een goede operationalisering in de weg waardoor het meten verder wordt bemoeilijkt.

Naast de vaagheid van de te verwachten uitkomsten is er evenwel vaak ook onduidelijkheid over de inhoud van dergelijke programma’s. Dit begint bijvoorbeeld al met het gebruik van de term ‘sport’, wat op zich immers een ‘containerbegrip’ is wegens de uitgebreide waaier aan soorten en verschijningsvormen die er van bestaan. Ook meer specifieke omschrijvingen (zoals voetbal, dans of vechtsport) zijn in feite slechts vage indicaties van de inhoud van aangeboden activiteiten. Er bestaan immers heel wat varianten. Er is tevens vaak weinig duidelijkheid over wat er precies gebeurt tijdens deze interventies alsof het organiseren van een sportaanbod voor een bepaalde groep jongeren reeds voldoende is om een meerwaarde te creëren.

Er is uiteraard meer. Er zijn namelijk bepaalde voorwaarden waaraan programma’s zullen moeten voldoen om een mogelijk effect te kunnen genereren. Omwille van de reeds eerder beschreven moeilijkheid om een meerwaarde te gaan vaststellen, is het wellicht interessanter om vooral te zoeken naar deze voorwaarden en dus de aandacht meer te richten op het trachten achterhalen welke omstandigheden zouden kunnen aanleiding geven tot mogelijke veranderingen bij deelnemende jongeren. Momenteel tasten we daarvoor nog vaak in het duister.

Wat we wel weten, is dat er alvast twee soorten voorwaarden zijn die men kan onderscheiden. De eerste soort heeft betrekking op die omstandigheden die nodig zijn om ervoor te zorgen dat jongeren zich aangetrokken voelen tot een aanbod en zich er ook zullen willen blijven voor engageren. Op zich is dat al niet evident. Een tweede soort voorwaarde heeft meer te maken met die elementen die moeten aanwezig zijn om ervoor te zorgen dat er ook leer- en ontwikkelingskansen worden voorzien. Ook dat is geen makkelijke klus. Jongeren komen immers vooral naar dergelijke activiteiten omdat ze gewoon willen sporten in een leuke en uitdagende sfeer.

Het organiseren van sociale sportprojecten onder dergelijke voorwaarden vereist dan ook heel wat competenties vanwege de aanbieder. Deze competenties zijn in Vlaanderen vaak fragmentair aanwezig en vaak eerder ‘organisch’ gegroeid. Ze zijn meestal niet gesystematiseerd waardoor overdracht naar andere contexten (als dat überhaupt al mogelijk zou kunnen zijn) er niet eenvoudiger op wordt.

Met de proeftuinprojecten ‘Sport in Grootsteden’ heeft JES gekozen voor een aanpak waarbij deels door systematisering en deels door ‘trail and error’ gezocht werd naar meer inzicht in het succesvol aanbieden van sociale sportprojecten. De talrijke ervaringen, alsook het ondersteunend wetenschappelijk onderzoek, tonen ontegensprekelijk aan dat er al een hele weg is afgelegd in het beter doorgronden van beide soorten van voorwaarden. De uitdaging is nu evenwel om de opgedane kennis niet te laten verloren gaan en verder uit te breiden. Hierbij gaat het zowel over inhoudelijke als over beleidsmatige uitdagingen. Wat het eerste betreft, moet nu vooral kunnen gezocht worden naar een werkbare systematisering en operationalisering van succesvolle aanpakken op het vlak van begeleiding en organisatie. De proeftuinen boden

de kans om te experimenteren met vernieuwende aanpakken. Het is nu vooral nodig om de kritieke succesfactoren – de ‘actieve ingrediënten’ als het ware – zo precies mogelijk te kunnen benoemen. De tweede uitdaging betreft dan vooral een zoektocht naar structurele verankering van de verworven competenties. Hierbij zal moeten nagedacht worden wie de relevante stakeholders zijn en welke rol zij kunnen of willen opnemen.

BRONNENLIJST

- De Knop, P., Piéron, M. (2000). Beheer en organisatie van de sport in België. [Brochure]. Brussel: Koning Boudevijnstichting. (P7.)
- Een stevige basis voor persoonlijke ontwikkeling, handboek lpop project, JES vzw
- JES-congres op 13/11/2009 te Gent: 'Bouwstenen voor een geïntegreerd stedelijk jeugdbeleid'
- Theeboom, M., Verheyden, E., (2011) Vechtsporten met een +, extra kansen voor kwetsbare jongeren. VUB Press. (pp.51-57)
- Theeboom, M., (2011) De sociale waarde van sport. Alternatieven voor kansengroepen op lokaal vlak. UIT: Momenten nr 8. Zonder doel kan je niet scoren, momenten met focus op sportparticipatie van kansengroepen (2011), Demos vzw. (pp 10-15)
- Van Walleghem, R., (2013) Onvoorspelbaarheid. De Standaard: http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=D-MF20130322_00514923

BIJLAGE: het competentiemodel van Kort op de Bal

Op het moment dat het project Kort Op De Bal werd toegewezen aan JES, werd er vanuit JES al gewerkt rond 'competenties'. Kort op de Bal heeft een vertaling gemaakt naar een sportsetting, wat resulteerde in een eigen competentiemodel voor ons werk met jonge trainers tussen 16 en 21 jaar.

In dit competentiemodel gebruiken we methodieken uit de sportwereld en het jeugdwerk.

Het competentiemodel legt de klemtoon op vier grote rollen die van belang zijn voor een goede trainer met een sportdidactische rol, een rol als animator, als pedagoog en als organisator. Iedere rol wordt opgesplitst in verschillende niveaus die van niveau nul tot vijf kunnen gaan. In het schema valt er dan een verticale evolutie te beschrijven. De organisatorische rol wordt nog eens opgesplitst in twee grote delen, met een operationeel en een coördinerend luik.

Aan de toepassing van het model verbinden we enkele belangrijke principes:

- De trainers zelf worden gevraagd om zichzelf in te schalen en te positioneren in dit model.
- Wanneer jongeren ervoor kiezen om te groeien in hun competenties, dan doen ze dat op hun eigen manier en tempo.
- Groeien kan maar in een 'veilige' setting, we creëren in die zin een aangepaste leeromgeving op de club of op voetbalstages.

Algemeen	Sportdidactisch (SD)	Animatie (A)	Pedagogisch (P)	Organisatorisch (O): OPERATIONEEL	
NIVEAU 0		O- fase: (rollen vriend & clown)			
NIVEAU 1	(halve) Oefening begeleiden	6 rollen van de animator (vriend & clown)	Voorbeeldfunctie		Deelnemen
NIVEAU 2	Volledige training begeleiden	Stadium (gids & scheidsrechter)	Positief bekrachtigen		Verantwoordelijk voor Sporttechnisch • onderdeel (WV ofTV) • training
	<i>A</i> <i>Tussenvorm en matchvorm begeleiden</i>				
	<i>B</i> <i>Volledige training begeleiden</i>				
NIVEAU 3	Training voorbereiden in MIM structuur	Spel uitwerken (bouwvakker & uitvinder)	Straffen & belonen		Animatie • onderdeel (een spel vb zakdoekleggen) • animatie (<i>verschillende spelen</i>) Tussenmomenten • onderdelen van eten en slapen (<i>tafel dekken, af- was,...</i>)
NIVEAU 4	MIM met een trainingsthema in tactiek en techniek	Een animatie activiteit uit- werken (bouwvakker & uitvinder)	De situatie kunnen hanteren: voorzien & voorkomen		
NIVEAU 5	Training opbouwen + tech- niek kunnen opsplitsen in deelbewegingen +	Groot spel uitwerken (finaliseren van de 6 rollen)			
Organisatorisch: COÖRDINEREND					
Aansturen					
Verantwoordelijk voor trainingsmoment		Verantwoordelijk voor animatiemoment		Verantwoordelijk voor tussen- moment	
Verantwoordelijk voor een halve dag					
Verantwoordelijk voor 1 dag					
Verantwoordelijk voor volledige week					

Vijf jaar geleden doken we met JES in de particuliere wereld van de stedelijke sportclubs. En of we nu gewerkt hebben met thaiboksers, urban dancers of jonge voetbaltrainers, steeds viel ons het enorme potentieel op dat we aantreffen in clubs die meestal onder de radar van de publieke aandacht opereren.

Dit is het doorleefde verslag van onze medewerkers. Hoe zouden ze een stedelijke sportclub typeren? Waar liggen de ontwikkelingsmogelijkheden? Hoe zijn ze te werk gegaan en wat hebben ze daaruit geleerd? En last but not least: als ze een kader voor de verenigingsondersteuning van stedelijke sportclubs mogen uittekenen, hoe ziet dat er dan uit?

Een publicatie van:

